

C. SAȚDU

DRUM

ȘI

POPAS

NOTE DE DRUM. — SCHIȚE

BUCUREȘTI

„Minerva“ Institut de Arte
Grafice și Editură

1904

Editura Institutului de Arte Grafice „Minerva“
București. — 6, Strada Regală, 6 (Hotel Union)

REPRODUCEREA INTERZISĂ

NOTE DE DRUM

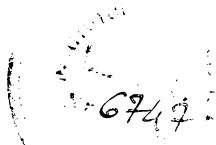

La graniță

Te las cu bine țara mea iubită, te las
cu bine!

De pe culmea munților tăi încărunțiți ascult înc'odată freamătul brazilor tăi voinici ce-aū împletit cîntece de leagăn pentru norodul romînesc.

Mi-e sufletul plin de podoabele tale : munți uriași ce staū de vorbă cu cerul ; ape, sburdalnice printre stînci, dar liniștite în cîmpie, liniștite și adînci ca sufletul țaranului ; dealuri încărcate de pomî ninși de floare ; șesuri nemărginite ca marea, onduindu'și holdele 'n adierea înviorătoare și 'n ciripitul ciocîrliilor ; potecuțe prin păduri, tănuite ca o poveste de dragoste ; crînguri cu suspine de privighetori ; lunci cu tîmî-

ioară amețitoare și Dunărea, «apă vioară»
cu povești mai bătrîne ca neamul nostru.

Ascult încă odată doina noastră dumnezească, revărsată dintr'un caval cine știe din ce văgăună de munte; o ascult cu tot sufletul, căci ea-î cîntec de leagăn, șuer de haiduc și 'mbărbătare în vremi de pîrjolire.

Pornesc să toegesc drum îndepărtat prin țări streine și cu smerenie sărut pămîntul tău iubit, învăluind în sufletul meu icoana ta mîndră.

Te las cu bine !...

Prin Ardeal

«Vitejii se așează
«Pe ling'un mare foc
«Și Iancul ospătează
«Cu dinșii la un loc.»

Ardealul!
Ardealul înflăcărat și 'nsingerat,
bucățică ruptă din inima noastră,
pământ frământat în sânge și 'n lacrămă, cuib
de inimă oțelite 'n necazuri.

Cucernic răscolesc cenușa vremilor apuse
și 'mă simt sufletul înfiorat de visul sfânt
al măririi norodului românesc.

... Un vînt a suflat peste Ardeal, și în-
genunchiații de ieri s'aū ridicat năprasnici
azi, scuturîndu'și pletele, zîngănindu'și ar-
mele.

Un vînt a suflat peste Ardeal, și munții
'și-aū trezit codrii, și codrii clocotesc în-
fiorați.

Din munții Abrudului Moții posomoriți se năpustesc pe potecuțele 'ntortochiate, ca o furtună ce răstoarnă pământul.

Flintele ruginite par'c'au fost de cînd lumea pe umerii voinicilor și măciucile «de trei coți» par'c'au crescut în mîinile lor.

.

S'au risipit norii de fum și apele s'au limpezit de sînge, dar visul Romînilor nu s'a 'mplinit nici acum.

Umbra lui Iancu pribegeste prin satele romînești și sufletul lui îndurerat plînge 'ntr'un fluer ciobănesc.

«Ah! De-am putea redobîndi
«Și cite-avem perdute
«Atunci ce inimă n'ar vorbi?
«Ce guri ar mai sta mute?»

Prin Tirol

Intru 'n ținutul fermecător al Tirolului. Bufnind minios, trenul se năpustește la vale, strîns între două șiruri de munți ce stau să spargă cerul.

Un piriiaș limpede, cu unde verzuî, se ține pe de marginea liniei și cîntă povești din Tirol.

Țară fermecată, revărsată pe înălțimi spre a fi mai aproape de Dumnezeu, Tirolul, văzut din goana trenului, își ascunde frumusețile lui minunate; dar o potecuță șerpuitoare printre brazi, un ochiș de poiană luminoasă înseninînd din fugă, stînci amenințătoare, umbra dulce a pădurilor, un lac limpede și senin ca un suflet nevinovat, toate acestea par'că te-ar chema, ar voi să te reție.

Și trenul fuge mereu, sperînd liniștea văilor, împînzînd poalele pădurii cu o perdea de fum alburiu, deschizîndu-și drum printre stînci, băgîndu-se afund prin tune-luri și răsărînd apoi mai înfierbîntat, gonînd la vale cu pîrîiașul verzei alături de el.

*«Fahr wohl, fahr wohl, fahr ewig wohl
«Du schöner Knabe aus Tyrol!»*

În compartimentul meu sunt doi Tiroleji ce fumează din pipe lungi cît zilele de post și în vorba acestor oameni e ceva din liniștea țînutului, povestea simplă a oamenilor ce trăesc în mijlocul unei naturi frumoase, a muntenilor cu inima în tot-d'a-una deschisă, în tot de-auna cu o frîntură de cîntec pe buze, povestea eroilor ce trăesc în sufletele și țîterele Tirolului.

Dragostea Tirolezului e curată, luminoasă și inima lui întreagă-î ascunsă 'ntr'un trandafir ce 'l dă iubitei :

*«Schenkt man sich Rosen in Tyrol,
«Weiss mann was das bedeuten soll?
«Mann giebt die Rosen nicht allein,
«Mann giebt sich selber, selber drein».*

In Berlin

«Berlin, Berlin, du grosses Jammertal».

(Heine, «Gedichte aus dem Nachlass»)

Bahnhof Friedrichstrasse!

Scobor treptele vagonului și mă 'nvîrtesc să văd pe unde-î eșirea.

Pasagerii trec grăbiți pe lângă mine, hamalii fug cu bagajele, mașina flueră și trenul pornește măi departe, iar hala rămîne 'nvăluită într'un vâl gros de fum ce se ridică șerpuind spre coperișul de sticlă.

Furat de șuvoiul de lume, mă pomenesc în stradă.

Un vînt rece și umed suflă mînios, spulberînd, învîrtejind foile teilor bătrîni de pe aleia «*Unter den Linden*».

O femeie bătrîna din popor îmi oferă cutioare de chibrituri și 'n vocea ei slabă și

sfoasă observi rugămintea plîngătoare a cerșetorii.

Cerșetorul îmbracă aci o altă formă, dar rămîne în fond acelaș trist simptom.

Sus aur, jos noroiu; sus, căldura aromită a traiului dus în bielșug și 'n deșărtăciuni; jos, sărăcia întunecată și amară, pîine 'mu-iată 'n lacrimi.

Berlinul are palate mari, străzi largi și drepte, dar înfățișarea lui nu e ademenitoare; ceva mohorît, ceva *unfreundlich* se desprinde din tot ce zăresc.

Trec prin *Brandeburgerthor* și ajung în fața unui palat unde era o adunătură de lume.

Mă furișez prin mulțime și trag cu urechia:

— *Der Kaiser!*

În minutul următor iubitul *Imperator-Rex* al Prussacilor se ivește 'n trăsură deschisă.

Sergenții de stradă fac front și salută, lumea se descoperă, iar *Kaiser*-ul trece mîndru, rece, pozînd, schițînd din fugă un răspuns la salutul gloatei.

Marea Nordului

*«Mir war als hört' ich verschollne Sagen
«Uralte, liebliche Märchen».*

(Heine, Nordsee,
Abenddämmerung)

Din vârful farului de la Horumer îmi pierd privirea pe întinsul apelor liniștite ale Mării Nordului.

E o zi caldă de toamnă, o zi care a 'mprumutat ceva din măreția și seninul sfânt al unei sărbători, ceva din mîngîierea unei mame iubite, ceva din desmierdarea unei femei frumoase.

Un nor mai alb ca spuma laptelui, trudit de pribegie prin văzduh, se topește 'n albastrul înălțimilor, pe cînd marea visează liniștită, sprijinind la horizont bolțile cerești.

La vre-o cîți-va kilometri 'n largul mării, o insulă și 'n insulă un sat cu o bisericuță albă, strălucitoare în razele soarelui tomnatec.

Niște familii de pescari s'aŭ lăsat pe vremuri acolo, durînd cu timpul un sat, dar marea — luptînd cu pămîntul — rupe și îngHITE încet-încet coprinsul ostrovului.

A trimis stăpînirea înștiințare că pescarii ce vor să-și caute aiurea îndestularea vieții, primesc ajutoare de drum și despăgubiri, dar nici unul nu s'a clintit, căci toți sunt fermecați de poesia sălbatecă a mării.

Marea le-a cîntat cîntece de leagăn în copilărie, marea le-a purtat refrenurile de dor ale tinereții, marea 'i-a legănat ca pescari, ea le va cînta și veșnica pomenire.

Ei aŭ văzut'o aci blîndă, liniștită în mărirea ei înălțătoare, surizînd în miu de vălurele argintii ce susură povești de dragoste; aci înfuriată, sălbătăcită, gemînd, mugînd, urlînd de furie și ridicînd la porunca vînturilor ne 'nduplecate oștiri de valuri înpumate, munți de apă 'ntunecată, rostogolindu-se ca niște balauri ce 'mproșcă văzduhul cu bale de mînie și isbesc durduitori în malurile ostrovului spre a'și deschide porțile tărîmului omenesc.

Dar furtunile trec, urgia se potolește și marea se liniștește iarăși, închizându-și în adâncuri toate grijile, toate comorile de care ne vorbesc basmele înflorite și surizînd mai frumoasă, mai fermecătoare, ca o regină ce ascunde în cea mai nepătrunsă cută a sufletului, odorul ce-i turbură viața ei de femeie...

Soarele se gătește de sfințit, împinzînd pe alocuri fața mării cu văluri de purpură. Uriașul ochiū înflăcărat sărută luciul apei și alunecă, în adâncuri liniștite, ușor-ușor ca un suspin de fecioară.

O oaste de nori într'auriți la poale se strînge 'n Apusul însîngerat ca o droae de curtezanî în urma unui împărat.

Sub vālul fin, brumăriū al Amurgului, marea se împreună cu cerul mai aproape, tot mai aproape.

Ciți-va pescăruși se leagănă 'n văzduh cu mișcări mlădioase ca valurile mării.

Din spre ostrov o corabie se deslușește venind spre țarm, ușoară ca un sol de dor, liniștită ca un vis de copil fericit...

Spre Paris

Mă deștept și deschid fereastra vagonului.

Secera lunii s'a săltat ca de-o suliță pe cer. Perdele de aburi mătură malarile unui rîu somnoros, plutesc de-asupra apei ca un nor de scamă și pier în urmă.

... Imprejurimile Parisului se deslușesc din fuga trenului, sub vălul străveziu al crepusculului.

Un nor de lumină se ivește de odată și norul acesta se luminează din ce în ce mai mult : Parisul.

Miile de becuri luminoase par făclii de veghie într'un templu uriaș.

Parisul, Parisul sgomotos, luxos, frivol, furtunatic, doarme liniștit în dimineața asta friguroasă.

— *Paris! Tout le monde descend!*

Îmi las giamantanul la deposit, îmi aprind o țigară și pornesc să dau de-un frate de cruce, răslețit de vre-o doi ani prin acest Paris dorit de toată lumea.

În Paris

Cocoțați pe imperiala unui omnibus, dăm o raită prin orașul Luteției.

Văd din fugă *Notre-Dame-de-Paris*, un uriaș bloc de piatră lucrată 'n dantelă măiastră; bulevarde și avenue ce sfi-dează spațiul; podul Alexandru III, un minunat arc strălucind de lumină la cele două capete, turnul Eiffel, acest far năprasnic răsărit din mijlocul valurilor Parisului, și cupola într'aurită a Invalizilor unde-î cenușa războinicului Bonaparte. Am înnemerit chiar în ziua de *Mi-Carême* și Parisul a început a 'și revărșa valurile de lume.

Ca un fluviu uriaș mulțimea năpădește străzile, înaintea greoaie și mersul ei încetinel dă prilej de bătae cu *confetti*. Copii drăgălași, cu pumnul plin de con-

fetti, pîndesc cîte-o copilă spre a-i-le-arunca 'n obraji.

Și cu ce bucurie se 'ncinge lupta între aceste păpuși însuflețite !

Confettile sboară ca niște fluturi minunați, isbesc în față, s'aștern pe haine, ning pe pălării, se furișează printre buclele de păr, prin sîn, prin gură, dar copiii nu se mai gîndesc la nimica: asvîrle cu ochii 'nchiși și rid din toată inima.

Unul, mai sfios, s'a oprit în fața unei copilițe și se uită întrebător la mama lui.

— *Jett'en, jett'en donc !*

Și lupta se întinde, coprinde tineretul, fură pe toată lumea. E o 'nvălmășală, o goană, un viscol de confetti din care ese un praf foarte fin, ce gîdilă nasul și irită ochii.

Pe jos s'așterne troenaș de confetti și negustorii răgușesc, strigînd :

— *Qui n'as pas son kilo ?*

E risipă de confetti, sunt vorbe de spirit, glume la tot pasul.

Un Franțuz își ține copilașul pe umeri și înaintea, strigînd :

— *Attention, s'il vous plaît! Attention à ma voiture!*

Un altul, gras de nu'l mai încape pielea, își face loc prin mulțime, imitînd strigătul negustorilor de butoae :

— *Tonneaux, tonneaux!*

— *Sauvez-vous, il vous écrase celui-là. Sacré tonneaux, va!*

Ferestrele caselor sunt negre de lume.

Serpentine trimise din etajele de sus, tremură în aer, se prind de pomii și-i împodobesc ca 'ntr'o poveste minunată.

De la fereastră o copiliță scutură dintr'o dată un pachet întreg de confetti și se uită drăgălașă la discurile de hîrtie ce curg, curg ca o zăpadă colorată.

La o răspîntie de stradă, trei musicanți cîntă o romanță și lumea strînsă 'n jurul lor : lucrători, lucrătoare, bone, bucătărese, soldați, guvernante, studenți — cîntă la un loc, veselă, furată de un refren fermecător.

În văzduh sunt cîntece, hohote de rîs, pulbere de inimi fericite.

Un monom de studenți despică mulțimea cu comanda : *place! place!*

O biată trăsură de piață, rătăcită cine știe cum prin lume, e luată cu asalt de o ciată de tineri: trei i s'aū atîrnat de arcurile de dinapoī, unul joacă de asupra cupeului un cancan afurisit, doi s'aū luat de gît cu birjarul...

...Tîrziū ne 'ntoarcem la culcare.

Sena curge liniștită, rostogolindu'și spre mare apele ei turburî pe a căror față felinarele roșii aruncă urmă de sînge.

...De la fereastra mansardei tot mă aud sgomotul confus și ne 'nterupt al Parisului amețit de o zi de sărbătoare.

Aniversare

Azî s'a împlinit anul de cînd m'am despărțit de fecioara ce m'a făcut să trăesc cele mai fermecătoare clipe din viața mea de pînă acum.

Staū la gura sobei și trăesc în gînd povestea aceasta tăinuită, simt din nou fiorul sfînt al dragosteî ce mi-a luminat sufletul și mă pierd iarăși în adîncul dorului ce mi-a legănat ființa în visurî primăvărâtece.

Cît de luminoase'mî răsar în amintire clipele acelea neuitate ale despărțirii!

... S'aū trecut trandafirî, aū plecat rîndunelele, s'aū dus amurgurile de vară înmuiate'n mirezme-amețitoare și legănate'n cîntecele de dor ale tineretului.

Pădurea picură frunze aurî ce cad tremurătoare ca scuturate de friguri, iar cîmpul

se 'ntinde nemărginit, mohorit, ruginiu, de o tristeță nespus de dureroasă.

Perdele subțiri de ceață rătăcesc pe vale, șterg poalele dealurilor și tremură'n văzduh ca un vâl fermecat.

Acum, cînd mă despart de locurile-acestea, mi se pare că ceva din sufletul meu rămîne pe aici.

Îmi pregătesc cufărul și am senzația dureroasă a unui om ce petrece la mormînt un frate de cruce. Aștept ceva — nici eă nu știu ce — și așteptarea aceasta îmi încordează chinuitor ființa întreagă — cel mai mic sgomot mă sguđue ca un curent electric. Cu fie-ce carte, cu fie-care lucru ce așez în cufăr parc'arunc o mîna de pămînt pe sicriul unui mort iubit.

Găsesc într'o carte un buchet de clopoței ce mi-l dăruise ea. Mă uit lung la aceste sărmane flori uscate, în cari tremură și azi zîmbetul ce-î flutura pe buze în momentul în care mi l-a dat și privirea ei caldă, luminoasă, fermecătoare ca o rază de soare, furișată printre perdele, într'un amurg de sărbătoare.

Și cum stau așa cu florile 'n mână, ușa se deschide încet, pe nesimțite, ca la atingerea unei vedenii și două brațe de fecioară mă cuprind pe după gît :

— Atunci ne despărțim pentru tot-dea-una ?...

Ca 'n văpaia frigurilor, trupșorul ei, fraged și mlădios ca valul mării, îmi tremură la piept și ochii ei înrouați de lacrimi mă pătrund pînă 'n adîncul sufletului.

O clipă mi s'a făcut negru 'naintea ochilor ca 'n vârtejul unei căderi amețitoare în adîncul unei prăpăstii întunecate și după această clipă de absolută inconștiență, o jale ne mai pomenită mă cuprinde, îmi inneacă sufletul, îmi doboară ființa.

Îmi plec capul pe umărul ei și isbucnesc în hohote de plîns ca un copil. Acum, cînd despărțirea aceasta îmi rupe, îmi pustiește, îmi întunecă sufletul, nu pot pricepe cum am putut trăi fără ea atît timp, cum aș putea trăi fără ea de-aci încolo. O durere mă 'ncearcă prin inimă și'mi simt puterile sfîrșindu-se cu fie-ce clipită...

... Ne despărțim din încheștarea desnă-

dăjduită a brațelor, ușor, cu sfială, par'c'am fi pansat o rană pe care ne temem să n'o atingem. Plutind spre ușă mai ușoară ca o umbră de nor, îmi trimite cu amîndouă mîinile ultimul sărut :

— O, dragul meu, dragul meu, te voi iubi mereu, mereu !

Atîta lumină-î joacă 'n ochi și-atîta credință tremură'n glasul ei înmuiat de lacrămi, în cît cuvintele acestea mă 'nfioară ca o armonie dumnezeiască.

A pierit...

Am ca 'n vis conștiința vagă că de acum mî-am îngropat tinerețea, și par'c'aștept osînda ce trebuie s'o fac pentru clipele cerești ce mî-a fermecat și rănit sufletul.

Mă desmetecesc în drumul spre gară. Aș vrea s'o mai văd odată, aș da viața mea întregă numai să-î mai fac un semn cît de mic, să-î schițez într'un gest din goana trăsuriî toată patima ce'mî arde sufletul.

O ploaie măruntă stropește nisipul șoselei și o gură de vînt tomnatec spulberă cînd și cînd frunze uscate.

Sărut îndelung buchetul de clopoței, pulbere din sufletele noastre 'ndurerate și la cotul șoselei îmi întorc instinctiv privirea spre cărărușa ce se deslușește printre copaci: o fluturătură de batistă licărește și se stinge după un tufiș, cât ai clipi din ochi.

Și acum, în vreme ce Parisul urlă de valurile atitor vieți, eu stau singurel la gura sobei și sufletul meu cîntă poema negrăit de dulce a iubirii ce ne apropie de Dumnezeu.

Cum se condensează une-orî simțirea noastră și cîtă lumină capătă un semn făcut din fugă în cîiasul despărțirii!..

Un Crăciun

răciunul Franțujilor.

O lumină gălbue se strecoară prin ceața ce împinzește văzduhul, mohorind liniștea acestei dimineți de sărbătoare.

Ai crede că Parisul doarme, strejuit de acest soare trist al zilelor cețoase ce mijește 'n văzduh ca o lună plină. Plataniî desfrunziți ai bulevardelor își tremură printre crăci rodurile de peste vară ca niște canafi.

La o fereastră, o copiliță își desmeardă păpușa ce i-a adus-o astă noapte micul Isus.

O ceată de tineri se întorc de la *reveillon*, împodobiți cu crenguțe de vîsc și batjocorind într'un amestec de voci răgu-

șite, false, refrenul unei romanțe de mahalala.

Pe la răspîntii și în piețe căișori, leagăne, panorame; iar pe trotorele bulevardelor barăci ca la bilci: jucării, prăjituri, cărți postale ilustrate, afișe mai mult sau mai puțin artistice, loterii, fotografii la iuțea, tipografi de cărți de vizită, scamatori, trageri la țintă, etc.

Și 'n năuntrul acestor «magazine» cite un Algerian (din Montmartre) trage alene din lulea, în așteptarea mușteriiilor.

Crăciunul Franțujilor mă face să mă gîndesc la sărbătorile noastre și gîndul meu sboară pe malul Dunării albastre, colindă pe șesurile albe de zăpadă, pribegeste prin pădurile bătrîne, misterioase ale munților noștri iubiți, leagănul sufletului românesc oropsit.

* * *

După amiază.

La Paris vremea-î caprițioasă ca o femeie alintată.

Ciața s'a risipit, cerul s'a limpezit și

soarele surîde din înălțimile albastre în toată strălucirea unei zile de primăvară.

Razele lui pătrund în suflet și o tainică chemare la viață învioară, desmiardă, înfioară ființa.

Parisul s'a deșteptat, Parisul sgomotos, ușuratec, iubitor de spectacole gratuite. Lumea se împrăștie pe străzi, veselă, vi-oaie, gătită ca de sărbătoare, furată de o neînfrîntă pornire de a surîde, de a fredona, de a petrece.

Lucrători, studenți, funcționari, soldați, mai fie-care cu drăguța la braț, și mai fie-ce femeie are în piept un buchet de violete.

Trec veseli, fermecați de mulțumirea de a trăi, de a se simți alături unul de altul, de a se privi în ochi, de a-și surîde.

Fie-care pereche își are povestea ei. Aă venit ca fluturi la lumina orbitoare a Parisului, s'aă întilnit la vre-un 14 Iulie saă în vre-un parc, aă legat vorbă, s'aă plăcut, aă alergat vara prin împrejurimile Parisului, și s'aă uitat o dată mai mult în vre-un tufiș ascuns în umbra pădurii.

Și azi — la o zi mare — se întilnesc, cu

surisul pe buze, cu dorințe în ochi, cu sufletul înfiorat de tinerețe, încîntați că pot trece împreună aceste cîte-va ceasuri de plăcere, rupte din sbuciumul vieții parisiene.

În virtejul acesta de lume ce sărbătorește pe străzi, fie-care pereche își are partea ei de fericire, fie-care își cîntă la urechi melodia vorbită a dragosteii.

Și te coprinde o dorință adîncă de a te amesteca printre ei, de a-ți încălzi sufletul la fericirea lor, de a te împărtăși cu farmecul nedefinit, ce plutește în aer ca o degajare misterioasă a fluidului vieții.

Urmez șuvoiul acesta de lume sgomotoasă, mă las furat de veselia ce rîde pe fețele tinerelor lucrătoare, cochete în simplitatea toaletelor, înviorate de soare, de glume, de umblet, ciripitoare ca niște ciocîrlii într'o dimineață frumoasă de Mai.

Dar pe cît de dulce mă îmbată roiurile acestea de tineri amorezați, cari se leagănă în visurile inimilor lor, pe atît de neplăcut mă lovește în suflet vederea altor femei ce trec din cînd în cînd pe lingă mine, împopoțonate, fardate, cu un foșnet

de rochiî exagerat, de braț cu indivizi înfumurați, vestejiți de orgii, gătiți ca scoși din cutie, cu aere obrasnice, cu mutre ce te provoacă să le pământuești.

Parisul acesta rafinat, frivol, delicios, atrage ca o vultoare uriașă sufletele streine, avuturi, energii neoteșite, și în vârtejul lui, cei cu o personalitate se ridică, se luminează; secăturile își topesc avutul, își schimonosesc, își terfelesc, își pulverizează sufletele și rămân ca niște rămășițe de corabie naufragiată, purtați în oceanul învălurat al vieții, fără nici o dorință, fără nici o voință, fără umbră de ideal, fără curajul de a muri.

* * *

Se înserează. Plouă de toarnă cu găleata. Lumea fuge prin cafenele, prin berării, ia tramvaele cu asalt.

Trotoarele spălate aū în lumina becurilor tremurătoare resfrîngerî nelămurite, ca niște cioburi de oglindă cu dosul aproa pe șters.

Intr'un colț de stradă, un moșneag înco-

cirjat măi chinuește într'o flașnetă hodo-
rogită celebrul marș *Sambre-et-Meuse*.

Și nimeni nu se oprește, nimeni nu-l
miluește cu un ban...

In atelier

Sunt în atelierul unui pictor român.
Prin ferestrele 'nalte se revarsă un potop de lumină veselă, sărbătorită în ciripiturile necurmăte ale păsărelor.

Pe o policioară, un ciaslov bisericesc, o cădelniță afumată, un fluer mocănesc încondeiat în creștături migăloase, o păreche de paftale, o frîntură de colan și-o iconiță 'n lemn de palten, întunecată; aproape ștearsă.

Intre cartoane o colecție minunată de schițe de desenhuri după obiecte de artă, lucrăte de ciobanii și țărării din Gorj, copii după podoabele și înfloriturele ce dorm în liniștea mănăstirilor. Și toate aceste rămășițe, învăluite 'ntr'un aer de bătrînețe, vor-

besc limba lucrurilor troenite de veacuri,
picură un parfum din alte vremuri și deșteaptă
în adîncul tăinuit al ființii noastre ceva din
viața trecutului.

Tot sufletul românesc de odinioară, su-
fletul sbuciumat al norodului nostru oropsit,
tremură 'n iconița aceasta umilă în care
pare-a plînge chipul trist al Maicii Dom-
nului.

A împodobit amar de vreme o cruce
singuratică ce veghia 'n liniștea nețărmurită
a cîmpului, ca o rugă 'ncremenită supt
spuza luminoasă a nopților înstelate de
vară. A împodobit o cruce simplă, ridicată
de un suflet de Rumîn lîngă un puț cu
cumpănă, în preajma căruia a fost odată
dejugătoarea vitelor, popasul fugarilor bătuți
de nevoi, pîrjoliți de Turci și jefuiți de
Cazaci.

Lîngă un puț de acestea am auzit, cînd
eram copil, un cîmpei din povestea neamu-
lui nostru încercat :

E vremea muncii.

Cit îți coprind ochii, cîmpu-î alb de lume.

Luciul zimțuit al secerii scrișnește, șueră,
fulgeră 'n soare, doboară'n pale holdele
aurii.

Din răscrucea bolții cerești soarele aprinde
văzduhul, dogorește pământul, înneacă zările
'ndepărtate în valuri jucătoare, luci, amă-
gitoare.

Arșița văzduhului fierbe de bizîit de
musculițe, frige trupurile celor ce înoată
'n lanurile de griu, frînți de șale, încirli-
gați pe seceră, tăcuți, ca niște momii albe
însuflețite. Vitele priponite 'n preajma care-
lor ațipesc moleșite de căldură, rumegînd
a lene și apărîndu-se de muște cînd și cînd,
cu o mișcare iute, furioasă a cozi.

Pe'ntinsul auriu al grînelor, petece de
cînepă înverzesc pe alocuri, iar porumbu-
rile din cea-l'altă parte a țarnii abia se
mai deslușesc supt *apa morților*.

Furca unui puț dinspre soare-răsare fu-
megă în valuri albe de lumină orbitoare
și 'n tot coprinsul plutește un îndemn la
somm, o moleșeală, o sfirșeală a trupului,
o 'ncetineală a gîndului.

Un fluturaș a adormit pe o floare de orajniță...

Și iată că pe drumeacul prăfuit ce desparte 'n două țarna satului, o mogildeață răsare la hotarul vederilor.

S'apropie, s'apropie și se lămurește: ȋ-un călăreț, un biet rumîn în capul gol, ce'și bate pe amîndouă părțile căluțul cetluit în pulpele lui vînjoase.

Cotește pe un voiū de loc, gonește ca o nălucă, chiuind din adîncul rărunchilor:

— Uuu, mă'oameni buni, fugiți că vin Turcii, măăă!

Secerile s'aū oprit ca la comandă, vitele sunt desprionite, înjugate, și carele fug spre sat, ridicînd nor de pulbere deasupra cîmpului.

Un forfotit de lume grăbită sbuciumă cît-va timp liniștea caselor, apoi trîmbele de care curg de pe toate ulițele, împănînd drumul munților, drumul mîntuirii. Iar satul rămîne în urmă, se șterge încet-încet în depărtări, potopit de soare, liniștit, resemnat ca însu-și poporul romînesc....

...Se înserează.

Cumpăna puțului face mătăniî grăbite :
oamenii, vitele, ciiniî își sting arsura setii.

Un moșneag, sprijinit într'un băț de corn,
sfătuește pe fugari :

— Cîrmiți carele cu proțapu spre baltă,
măi creștinilor... De ne calcă vre-o iscoadă
turcească, să creadă că fugim de Muscali,
spre raiă.

Și pîn' să 'ntoarcă oamenii carele, un
nechezat spulberă liniștea serii și-un tropot
de cal crește 'n auzul celor poposiți la
dejugătoare.

Copiii se lipesc, scîncind, de mamele lor ;
femeile își fac cruce, șoptind frînturi de
rugăciune; oamenii, strînși ciotcă, măsoară
cu auzul adîncul nopții.

Un turc se oprește lîngă care :

— Hei, *be!*

Vîrful iataganului bate scara stîngă a
șelii și 'n brîul lui lat, năraznat, două pis-
toale și-un hanger țin casă 'mpreună. In
mîna dreaptă îi slujește un harapnic.

Cîți-va oameni se apropie de el, cu ca-
petele goale.

— Unde *merge, be?*

Unul din cîată slutește graiul romînesc, să-l înțeleagă Turcul măi ușor:

— *Merge* la raià, agà, la raià.

— Bine, *be*, bine!

Și înfigîndu-și pîntenii 'n deșerturile calului, iscoada piere 'n întunec, ca o pasăre de pradă.

Fugarii se măi uită odată 'n urma lor: spre baltă ceru-i tot o pară. Pirjolul potopitor se 'ntinde din sat în sat, încinge văzduhu'n briie de flăcări, însîngeră seninul noptii, seamănă cenușă 'n locul bisericilor și 'nneacă tot cuprinsul într'o jale de sfîrșit de lume...

...Aū răsărit rarițele și cloșca-i de-o suliță pe cer. Pe drumul revenit de adierea noptii, un șir de care scîrție a pustiū și-un glas de om îndeamnă, cînd și cînd, vitele din jug:

— Hăis Viorean, cea Sîmbotin!..

* * *

Are multe pînze frumoase prietenul meū, dar, dintre toate, una 'mă place măi mult.

I-un colț din pământul nostru : un drumeac printre miriști dogorite de sfârșitul verii, într'o spinare de mal de vâlcea cîte-va porcoae de fin, în fund culmi de munți ce albăstresc în poala cerului.

În tot clinul acesta de cîmp plutește o adiere ce odihnește sufletul, rătăcește o 'ntorsură de cîntec romînesc, un șuer de voinic pierit la un cot al drumului.

Cine-va bate la ușă.

— Modelul! zice pictorul.

O fată tînără-tinerică se strecoară 'n atelier cu mișcări leneșe de pisică desmierdată, își ridică surîzînd vâlul, își scoate pălăria și se desbracă.

Șuvițe subțiri de păr îi scapătă de sub piepteni, dîndu-i un aer de păsărică ciufulită.

Cînd nu-î surîd buzele, îi rîd ochii scâl-dați într'o viclenie de copil sglobiū, și din cînd în cînd își răstoarnă capul cu o mișcare de gingășie feciorelnică, par'c'ar vrea și s'ar teme de o sărutare.

Și, din cînd în cînd, îngîină refrenul unui cîntec popular ce leagănă dorul lucrătoarelor, deșărtăciunea dragostelor efemere ale

Parisului. E una din acele melodii cari par a pluti în aer, par a dormi în sufletele noastre și pe cari le învățăm cum le-am auzit odată, unul din cîntecele ce năvălesc și coprink mahalalele orașelor mari, răsună prin cîrciume, prin parcuri, prin flașnetele cerșătorilor, obsedînd mulțimea.

Am întreat'o care-î visul ei de fericire.

— Să găsesc un bărbat *chic* care să'mi dea toalete, să mă ducă iarna la teatru, vara la băi de mare.

Acesta-î idealul măi tuturor fetelor frumoase de origine obscură : un bogătaș care să le îndeplinească toate caprițiile.

«Nach Golde drängt

«Am Golde hängt

«Doch Alles, ach, wir Armen!»

Amorurile nelegiuite afișate de Ludovic al 14-lea la curtea din Versailles se continuă azi prin faimoasele *ménages parisiens* și floarea sfîntă a dragostei ce 'npodobia odată sufletul oamenilor se ofilește tot măi mult la suflarea otrăvitoare a aurului.

In Paris, în acest templu al artei, în acest tezaur și luminător al sufletelor, e în același timp, un imens târg de femei și fericirea lor doarme pe căpățiiu de aur.

In împrejurimile Parisului

Mă deștept într'o înginare armonioasă de toacă bisericească ce leagă liniștea înviorătoare a dimineții: *Angelus*.

Mă 'mbrac repede și pornesc.

Pădurea se deșteaptă 'n glasul cucului sub cerul senin ce pare de mătase albastră, iar semănăturile verzi îmbracă întinsul șesurilor desmierdate de răcoarea umedă a dimineții.

Printre frunzele pomilor cireșele coapte își tremură para lor poftitoare și, pe alocuri, cîmpuri de fragi înroșesc întinsul, strînse între loturi de violete aruncate ca niște uriașe covoare de catifea.

Șoseaua-î strejuită de ulmi și pe la răs-pîntii cîte un plop bătrîn își tremură frunza, murmurînd o frîntură de vis.

Dar iată că 'n spre răsărit se naște o dungă de roz, care se înroșește, se aprinde, se schimbă 'n jăratec ce fulgeră 'n văzduh suliți aurii de lumină. O uriașă minge 'n flăcărata se saltă 'n pragul răsăritului, revărsînd valuri de lumină ce prefac stropii de rouă în diamante strălucitoare, — soarele

O ciocîrlie se rupe din sămănături, se înalță 'n văzduh, bătînd din aripioare, și ciripind, ciripind ca o nebună, se scaldă în seninul înălțimilor.

Mă uit după ea până ce se 'neacă 'n nevăzutul albastrului și... tîrziu o zăresc cum cade glonț, ca fulgerată de tăria bolților cerești, până aproape de pămînt, unde se oprește dintr'o dată ca reținută de un fir nevăzut, bătînd din aripi și ciripind imnul luminii și al înălțimilor.

La un cot de drum, un plop trăsnit și o cruce simplă, de lemn, cu inscripția:

«Aimez-vous les uns les autres»

.... Din ce adîncuri îndepărtate par a veni cuvintele acestea la urechile oamenilor din vremea noastră!

S'a scurs întunec de ani de cînd le-a rostit blîndul și înțeleptul, dumnezeescul Hristos, și adevărul din ele s'a întunecat, căci sufletele noastre aū pierdut puterea de a găsi lumina neșarmurită, liniștea adîncă și fericirea supra-omenească 'nchegate 'n ele...

* * *

Mă 'ntorc în sat pe înserate.

Amurgurile de sărbătoare aū, în această încîntătoare regiune a împrejurimilor Parisului, un farmec ce turbură sufletul: în văzduh sunt cîntece, miros de trandafiri, ploaie de sărutări.

Scăpată din ocna Parisului pentru o după amiază de sărbătoare, lumea dă năvală la țară, se 'nghiesue prin vagoanele trenurilor și tramwayelor, cutreeră pădurile, aleargă pe cîmp, rîde, cîntă, culege flori, rupe crenguțe de pomi, smulge mînuchiașuri de iarbă, cu pămînt cu tot, și se întoarce spre gară cîntînd, cete-cete, fluturînd pe de-asupra capetelor o mină de iarbă ce 'ncepe a se veșteji:

— *Vive le grand air!*...

... Tîrziu, cînd furtuna aceasta de lume, fermecată de lumina și liniștea naturii, a trecut spre Paris, mă duc și mă așez pe singura bancă de piatră a unei frumoase alei și în întunerecul, frămîntat în liniște și în miros de flori de tei, ascult suspinele unei privighetori, legănîndu'mi sufletul în adîncul dorului de țară și al amintirilor.

Castelul celor doi amanți

Iată-mă 'n inima Normandiei, patria lui Maupassant și... a cidrului.

Cătunul în care sălășluiesc e pitit într'o poală de pădure, la marginea unui platoș.

Dealuri înalte, tăiate de văi adânci și liniștite, pline de cucută, de vișini sălbateci, de porumbi și de nuci, strejuesc matca Senei care 'și-a croit prin aceste locuri o luncă largă de cinci kilometri și care coțeste caprițioasă, mlădioasă ca un trupșor fraged de franțuzoaică.

Neguri de păduri plutesc pe dealuri și se revarsă pe văi, iar lunca Senei presărată cu sate ascunse printre buchetele de pomi roditori, scrijălată de finețe verzi, aurită cu lănurii de grâu și însingerată de loturi de trifoiu roșu, i-o minune bună de

zugrăvit de un pictor meșter. O șoseluță incinge ca o panglică albă poalele dealurilor, cotește pe la ieșiturile malurilor, se pierde prin sate și răsare mai departe, îngustă, ca o urmă subțire de pulbere de var.

Cînd e soarele 'n răsucruți, lunca tremură toată, îmmuiată 'n lumină, iar în jocul undelor Senei, Craiul zilei aprinde uriașe diamante orbitoare de strălucire.

Sfințitul soarelui i-o feerie : pulbere de rubine tremură pe apele Senei, iar dealurile îndepărtate, dinspre Apus, își tivesc muchile cu o fâșie de roz ce se stinge 'ncet-încet într'un violet care se întunecă din ce în ce mai mult.

Apoi, după cît-va timp, linia de despărțire între pămînt și cer se șterge, dealurile sunt tot una cu cerul, împreunate, îmbrățișate, sub vâlul amurgului, pe cînd înspre răsărit s'aprinde o stea luminoasă, luceafărul de seară, schînteind ca o uriașă piatră nestimată în albastrul întunecat al înălțimilor.

De sarî trei dealuri mai la sfințit, dai peste un castel ce visază pe un vîrf de

deal pripor, care s'așine ca un uriaș în calea Senei, cîrnindu-î matca : e dealul celor doi amanți.

Cunoașteți povestea :

... În vremurile de demult stăruia prin locurile acestea un baron temut de toată lumea, care avea o floare de fată ca o zîină ruptă din raiu.

Un flăcău, venit din alte locuri, slujia pe baron la vînătoare.

Într'o zi baronul pleacă la vînătoare de fiare sălbatice și ia cu el și pe fată.

Baronul împușca mistreți, flăcăul tupilat după un tufiș, mînca din ochi arătarea de copilă ce alerga călare printr'un luminiș de pădure.

De odată din întunericul pădurilor un mistreț rănit se năpustește în luminiș, năvălind spre fată, dar un glonte 'l-a trîntit buștean la pămînt și flăcăul aleargă, cu pușca fumegînd, să dea curaj fetei.

Ce-a urmat ?!

... Noapți petrecute 'n suspine de dor, tremurul pătimaș al sufletelor, priviri ce lumineau adîncul inimilor înfiorate, surîșuri ce

licăriaă pe furiș... poema tăinuită, adîncă, dumnezească a iubirii.

Și într'o bună dimineață copila intră cu flăcăul de mîină, în odaia baronului :

— Tată, mî-e drag ca ochii din cap, dă-mă după el!

Ochii baronului, oțeliți în vînători, aă scăpărat.

«Beau mignon de trof mince sousche,
 «Varlet de cour, simple escuyer,
 «Dist le baron d'un ayr farousche,
 «D'un ton tranchant comme l'acier,
 «Si tu veux l'avoir pour compaigne,
 «Au risque d'y laisser tes os,
 «Te fault gravir cette montaigne
 «Avec ma fille sur ton dos.»

Sîngele tînar și infierbîntat clocotește 'n vinele flăcăului: cu ea s'ar fi urcat pînă 'n pragul porților cerești.

... Trupșorul gingaș ce pare urzit dintr'un vis dumnezeesc, tremură pe umerii flăcăului ce urcă gîfiind coasta priporă care pare că nu mai are sfirșit.

Pe la jumătatea urcușului, picioarele voinicului s'aă îmmuiat ca cîara la para soa-

reluî, dar tremurătura sînului fraged le-a dat puterile pîerite.

Vinele se umflă, pîeptul înfierbîntat trosneşte de bătăile inimii ce loveşte ca un ciocan, din ce în ce mai des.

Şi lumea de prin împrejurimi se uită speriată, minunată, încremenită la această pereche de amorezaţi ce 'şi cuceresc atît de greu patul lor nupţial. Ah! ce mult mai e pînă în vîrful dealului!

Pajiştea mărunţă fuge subt ochii voinicului, adus de spete, strîns ca un ghiem de vine 'ncordate. Ochiul lui s'au împăien-ginit şi capul lui î-o tobă fermecată în care bate un ciocan înroşit în foc.

Au ajuns!

O clocotitură de strigăte de bucurie se umflă 'n văzduh, pe cînd flăcăul pune bineşor jos sarcina lui gingaşă, se uită lung în ochii copilei, cu un suris tăiat în colţul buzelor, deschide gura să-i spue ceva, dar... se 'nvîrteşte ca pe-un şurub, pune mîna pe inimă şi cade mort pe culmea dealului.

Cum bate din aripî o porumbiţă rănită, aşa a bătut din palme copila şi a căzut

mototol de-a curmezișul flăcăului, pe creasta dealului, — patul lor nupțial.

Baronul i-a 'ngropat pe amîndoi la un loc, a ridicat o mînăstire și a murit de mîhnire...

... Astăzi castelul celor doi amanți, întunecat de șuvoiul anilor, dormitează pe creasta dealului pripor ce s'așine 'n calea Senei, abătindu-î apele povestitoare.

Trebue să vă spun însă, dragii mei cititori, că e mult de atunci; o, foarte mult: aproape 500 ani.

Pe vremurile acelea, o copilă cobora din cer pe aripa primă-verii, o copilă cu ochii albaștrii și umezi de fericire ca două viorele 'nrourate, cu părul revărsat potop pe umerii ei albi de dumnezeiță, cu sufletul plin de cîntece fermecătoare; surizătoare ca un răsărit de soare, senină ca cerul după ploaie.

Și copila aceasta pribegia pe pămînt și oamenii îi deschidea cu drag porțile inimilor lor în cari zeița își urzia din surîsură și desmierdări un cuib încîntător.

Dar a trecut vreme la mijloc și copila

dumnezească a pierit din lume, căci n'a
mai găsit adăpost în inimile oamenilor și
astăzi numai prin cărți mai aflăm ce-a fost
odată *iubirea* și cei ce-î cîntă minunile,
sfirșesc prin balamucuri...

O, e mult, e foarte mult de-atunci..

Mère Laurent

Sînt în Poses, un sat lung, deșirât pe malul Senei, leagăn de marinari pentru vapoarele și vasele ce cară avuții de prin porturile Minecei pînă 'n inima Parisului.

Glastre cu flori surîd prin ferestre și 'n mlădierea ușoară a perdelețelor albe tremu:ă un gînd drăgălaș și nevinovat.

La poarta unei case, doi plopî înalți ce 'și amestecă vîrfurile, par doi uriași prinși pe după gît.

În văzduh i-un miros îmbătător de garofițe și cerul de atlas albastru pare priment ca de sărbătoare.

La o răspîntie, pe malul Senei, o statueta închipuind pe Maica Domnului, și pe soclu inscripția :

Ils m'ont placée
30 Mai 1897
Pour être leur gardienne.

Şi cîţî-va paşi de statue, undele Senei cipciesc povestea apelor călătoare, povestea celor înmormîntaţi în întunericul adîncurilor de ape.

Nici umbră de nor pe cer, nici pomeală de vînt în văzduh, dar iată că 'ntr'un colţ al şoselei ce alunecă într'o gîtuitură de vilcea un nor gros de pulbere se iveşte cu încetul şi 'ntr'insul se zăresc sclipiri ca de fulger. În cîte-va minute norul s'apropie de sat şi 'n dogoreala soarelui ce dospeşte pămîntul se desluşeşte un detaşament de chiurassieri, gonind în puterea cailor.

În trapul mic al cailor înfierbîntaţi de goană, soldaţii chipeşi trec prin sat şi căscile lor aū licăriri fulgerătoare, platoşele aprind focuri din razele soarelui, iar penajurile le flutură pe umeri falnic-filfuitoare. Dar după ce aū eşit din sat aceeaşi goană turbată se începe, acelaş joc de sclipiri, pierind cît ai clipi din ochi, acelaş nor de

praf se ridică deasupra cîmpului, învăluind și cai și oameni.

...Tirziu cînd norul de praf s'a risipit și chiurassierii s'așters în depărtări nevăzute, un regiment întreg de infanteriști sosește 'n sat.

Pîrliți de soare, arși de sete, prăfuiți, cu faldurile mantalelor prinse 'n nasturii găicilor, *les petits piou-pious* pășesc în tactul musiceii pe șoseaua ce tae inima satului.

Și la comanda colonelului, regimentul se formează în linie de bătae, se oprește, face armele piramide.

În cîte-va minute satul furnică de soldați, iar furierii compăniilor se dau în vînt pentru încartiratul oamenilor.

Nu-î ceată de soldați fără sătenii în mijlocul ei.

Doi ștregari de soldați s'așcherchelit cu un fost dragon, și cîntă — prinși pe după mijloc — cuvinte improvizate pe semnalul năvălii cu baioneta :

'Y a de la goutte à boire là-haut,

'Y a de la goutte à boire !

Un băețandru și-a pus în cap chipiul unui *fantassin* și merge țăntoș, comandându'și singur : *une ! deux ! une ! deux !*

Dar chipiul care sta pe cap printr'o mînune de echilibru, scapătă de-odată până peste ochii micului soldat și 'n minutul acesta era frumos de văzut cum se căsnia cu amîndouă mîinile să-l scoață, comandîndu-și mereu : *une ! deux ! une ! deux !*

Cîte două-trei la braț, fetele 'și fac drum pe la prietene, prinzînd din fugă glumele soldaților și răspunzîndu-le șirete :

— *O, n'ayez pas peur, le mien est qui-rassier.*

— *Et le mien chasseur à cheval.*

...Dar iată 'n amestecul acesta de tîne-rețe o bătrînă cu părul alb-colilie, încîrligată de mijloc, proptindu-se cu dreapta 'ntr'o cîrjă și ținînd în mîna stîngă o legăturică.

— *Eh ! la vieille mère, vous avez votre gars parmi nous ?*

Bătrîna se oprește, își ridică domol ochiî spre ștregarii din ceată și dă legătura unuia din ei :

— *Tenez, mez enfants, c'est pour vous.*

În legătură : un codru de piine, o felie de brinză, patru ouă fierte, o sticlă de cidru și tutun de pipă.

Și bătrîna pornește iarăși, pîși-pîși, pîși-pîși, proptindu-și bătrînețele 'n cîrjă.

I-atit de puțintică la trup, atit de 'ncovrigată, mersul ei e atît de 'ncetinel și veșmintele atit de ponosite, de șterse, că par'că făptura ei se perde, se 'nneacă în culoarea nelămurită a lucrurilor ne'nsuflețite.

Oamenii din sat îi zic *mère Laurent* și-i cinstesc bătrînețele, căci multă durere-i în povestea vieții ei :

De peste Rin se revarsă furnicar de oștiri ridicate de puterea Prussacului și apele Rinului fug speriate, rostogolind spre mare eoul furtunos al trupelor ce trec cîntînd :

Lieb Vaterland, magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht am Rhein!

Și în acelaș timp, de prin fundul munților și de pe întinsul cîmpurilor curg voi-

nicii Franței sub cutele steagului ce a fluturat biruitor pe la Jena și pe la Austerlitz.

Iar din piepturile voinicilor ai căror părinți au răscolit lumea, clocotește în văzduhul sfârșitului de vară marșul neîntrecut al lui Rouget de Lisle, *la Marseillaise*, marș făcut din tropot de șarge și din gîl-gîit de sînge.

Flăcăul mamiu Laurent din Poses e printre ei.

...Șerpî de foc fulgeră 'n văzduh sutele de tunuri și 'n sborul lor năpraznic, obuzele șueră 'ncrîncenat prin înălțimi, și trăsesc pămîntul, ridicînd brazde cît casa.

Din cînd în cînd șrapnelele — balauri înflăcărați — se sparg pe sus cu un bufnet înfundat și ca dintr'un nor blestemat gloanțele și spărturile răpăe ca o grindină ce fierbe țărîna cîmpului.

...Oștirile se apropie 'n bătaia puștilor, tunurile nu mai tulgeră pe dealuri; văzduhul însă fierbe de un bîziit de gîndaci înfiorători, nevăzuți, ce-ți piue cînd și cînd pe la ureche.

Pe lîngă tine cad voinicii : unii mușcînd

pămîntul, alții drepti ca niște plopî tăiați din rădăcină, alții de-a rostogolul, alții rămînînd neclintiți, încremeniți, par'c'ar voi să-și strîngă o clipă gîndurile.

Și cine știe ce camarad îl dă jos, din goană, ca pe un buștean.

Subt sfîrcul țitei stingi ghiemul de inimă se bate să-ți rupă coastele și bătăile ei furioase nu-ți dau pas să ochești cum trebuie.

...Strîngi încrîncenat țeava puștii înfierbîntată și înțepenești strașnic baioneta strălucitoare, ascuțită, ucigătoare.

Și fără să știi cum, te-ai pomenit pierdut în huetul asurzitor al iureșului groaznic, strîngînd în brațele 'ncordate arma ce-ți pare ușoară ca un fulg.

În fața ta a răsărit, ca 'n bazme, un zid de piepturi omenesti și tu care alergai spre aceste piepturi vrășmășești, te minunezi acum, cînd le vezi aievea în fața ta. Dar asta nu ține nici un sfert de clipă, căci vederea baionetelor dușmane îți ia ochii.

Repezi ca un scos din fire, luciul tăietor în primul piept ce-ți ține calea.

Trupul vrășmașului bolboresește prin

sfredelitura spîngii și 'n icnitul căderei stropeste cu sînge pămîntul prin prejur.

Tu n'ai avut timp să-l vezi de-a binelea — ți s'a părut însă că 'ntr'un piept de om baioneta pătrunde ca 'ntr'un vraf de lut.

Iți flutură roșu pe supt ochi și te dogo-
răște, 'n spate, și furia măcelului îți fură
mințile și mirosul de praf de pușcă te
amețește, iar singele ce picură din bai-
oneta îți răstoarnă măruntaele.

Dar vîrtejul omenesc te-a furat, te-a 'n-
virtit, te-a 'mpins și, cînd ieși mai bine
seama, te vezi răslețit de ai tăi, înconjurat
de furnicar de vrăjmași.

Ah! Atunci simți că două brațe nu ți-
de ajuns, atunci ai dori să rupi soarele
din cer și să-l arunci ca pe un obus uriaș
în cetele ce te 'nconjoară.

În sălbateca turbare ce te-a coprins, ful-
geri ce-ți ese 'n cale, și 'ntr'un tîrziu simți
o 'mpunsătură ca de viespe între umeri,
apoi o mîncărime ca de blîndă și căldura
jilavă a sîngelui ce-ți lunecă pe supt că-
mașă.

Iar cînd vreți să mai trăsnești odată cu

stratul puștii, brațul ți s'a făcut de plumb, arma-ți cade din mîină, pămîntu-ți fuge de supt picioare, un puvoi se lasă pe ochi, ți se 'ntunecă și...

Așa a pierit Jean Laurent la Wörth, în 6 August, 1870.

Al doilea fecior al mamiî Laurent a murit în Africa.

Intr'o bună dimineață s'a pomenit cu livretul lui și cu o decorație.

Un al treilea flăcău al acestei bătrîne s'a înecat în Sena...

.

Mă 'ntorc încetinel acasă pe malul apeî.

Se înserează și clopotele bisericilor din vale revarsă 'n liniștea cîmpului *le carillon de l'Assomption*.

Mă gîndesc la *mère* Laurent și ascult această măiestrită goană de sunete în care tremură fiorul misterios al credinței adînci ce a legănat începuturile creștinătăței.

Spre Rouen

Hi, *Bijou!*

O 'ncolăcitură de biciu întovărășește porunca stăpînului și căluțul, simțînd șuerul amenințator al sfircului în care tremură o arsură, se smuncește 'ntr'un trap furios și supt pielea periată de curînd, lustruită, jocul mușchilor noduroși se deslușește, alunecînd de-alungul armurilor bine împlinite.

Cu capu 'n piept, arcuindu'și a-fală gîtul voinic, *Bijou* își iuțește din ce în ce mai mult mersul, și coama sburdalnică, albă, îi flutură din fugă, revărsată ca un val de spumă. Trăsurica sfirîie pe nisipul șoseluței netede, strînsă între două șiruri de meri bătrîni ce 'și tremură printre frunze rume-neala merelor pîrguite.

Un miros de sulfină aromește cîmpul și liniștea unui sfîrșit de zi de vară învăluie încet-încet cuprinsul.

Oamenii se întorc de la muncă, prăfuiți, osteniți, flămînzi. Unii 'și duc mîna la caschetă, alții moțae din cap o « bună-seara », alții se feresc în marginea șoselei, pironind asupra noastră privirea omului istovit de muncă, privire 'n care nu licărește nici un gînd, nu tremură nici o dorință, în care pare stinsă orî-ce manifestație sufletească — aidoma apelor liniștite și adînci ce dorm în umbra pădurilor.

Din cînd în cînd, cite-un copil mîna spre casă o vacă, sătulă-țifoe, ce 'și hălăbănește în mersu-î domol ugerul încărcat de lapte ; iar în vre-un clin de arătură orî supt vre-o poală de pădure zărești o ghereță pe roate — coliba cîobanilor de pe aici — în preajma căreia sunt țarcuite oile tunse de curînd, păzite de cîini.

Un clopot de biserică sună *Angelus*.

Alte clopote de prin prejur îi răspund, și glasurile lor se 'ngină 'ntr'un cîntec frumos, iar liniștea amugurului legănată 'n

acest cîntec de clopote te 'ndeamnă să 'ngenunchi, să te 'nchini, să șoptești un crîmpeiū de rugăciune ce-ți doarme 'n adîncul sufletului, înmormîntat de-a valma cu ce-a mai rămas din nevinovăția copilăriei.

Văile adînci s'aū umplut de umbră și pomi de pe coaste se 'ntunecă, se 'nneacă pe nesimțite în cenușul mohorit al serii.

Șoseaua coboară prin văi, șerpuește pe dealuri, se furișează prin păduri pline de răcoare, adormite, mirositoare; gonește pe cîmp printre lanuri de griū, intră prin sate în carî tremură ici-colea cîte-o lumină de felinar, și răsbate mai apoi pe malul Senei, de-alungul unei perdele de maluri înalte, surpate pe alocuri, cotlonite de oameni, arătînd din distanță 'n distanță blocuri de cretă, albe 'n verdele pajiștei, înneecat în întuneric.

Din desișul unui ostrov cu plopi ajunge până la noi glasul unei privighetori: i-un potop de triluri nebunatece, pline de patemă, curmat dintr'o dată 'ntr'un suspin adînc, îndurerat, în care-aî crede că pieres sufletul unei paseri amorezate.

Culmea unui deal din spre răsărit se luminează, se înroșește ca un cuptor în care tremură fer topit și, încet-încet, luna se ivește pe creștetul dealului, uriașă, înfiorătoare, însingerată, înflăcărată — o lună cu totul deosebită de aceea pe care-o cîntă poeții.

E un răsărit de lună la miezul nopții și în acest spectacol e ceva misterios, fiorul unei catastrofe întunecate, taîna măreață și nedeslușită a începutului lumilor, durerosul sentiment de nimicnicie al omului în fața Infinitului.

Dar în cîte-va minute luna se 'nalță din cuptorul de unde a eșit, pălește, se micșorează și plutește 'n văzduh, presărînd în răcoarea nopții o pulbere de lumină argintie.

Trecem apa Senei, mai gonim cît-va timp printre fînețe în floare și poposim apoi la «Hanul Plopilor».

O fată aprinde focul și pregătește ceva de-ale gurii. În mișcările ei se vede mlădierea unui trup de fecioară, dar fața i-e suptă ca de boală și pe la tîmple păru-i alb par'c'ar fi pudrat.

Cît timp mîncăm, mama ei stă lîngă noi, se dă 'n vorbă cu tovarășul meu de drum pe care-l cunoaște, îl întrebă de sănătate, de afaceri, abate apoi vorba despre familia ei și încheie cu o plîngere:

—*Ah! Ma pauvre Germaine!*

Germaine e fata ei, odorul ei, podoaba satului pe vremuri — astăzi plutind între realitate și nebunie, albă 'n puterea vîrstei, stinsă la față ca o floare bătută de brumă...

... Acum cîți-va ani, să fi bătut cale de-o poștă 'mprejur, nu găseaî fată mai frumoasă ca Germaine de la «Hanul Plopilor». Dar nenorocul lovește dintr'o dată, stinge vieți, deschide morminte, rupe inimă, sgudue suflete...

...Logodnicul Germainei silea 'ntr'o dimineață să încarce un car de lucernă ce mai rămăsese în cîmp.

Prin prejur era liniște, dar din depărtare se simțea venind furtuna.

Stoluri de păsări fugiau speriate, căutîndu'și un culcuș mai la adăpost, iar apele Senei se încrețiau, se posomoraî.

Dar furtuna zoră și norii gonău prin

văzduh ca niște uriașe lighioane întunecate; iar satul era 'nvăluit în pulberea ulițelor și creșturile Senei se fac vălurile și vălurile se prefac în valuri, iar valurile cresc, se 'nalță, se adîncesc, se lovesc, spumegă în creste, aleargă, alunecă unele peste altele și plopii plîng în ostrov, iar pădurea de pe culme urlă și sarcinile de fin sboară, clăile de grîu sunt spuberate, măturate, supte 'n susul văzduhului ori prăbușite 'n Sena.

Și de-o dată o picătură de ploaie cade pe mîna flăcăului, o singură picătură, mare, înstelată, rece, limpede ca o lacrimă plînsă pe sus de vre-un suflet pribeag.

Și, cît ai clipi din ochi, săgeată de foc s'aprinde 'n văzduh, luminează norii, orbește vederile, fulgeră 'n jos, trăsnește flăcăul, sfredelește pămîntul, pierе 'n adîncuri; apoi o detunătură năprasnică se sparge 'n nori, se prăvălește 'n coprins ca o rostogolire uriașă a tăriilor, cutremurînd pămîntul din temelii...

— *Pauvre Germaine!*

Rouen

Rouen, sufletul umedei Normandii, oraș bătrîn plin de monumente frumoase, patria lui Corneille și Flaubert, mormîntul fecioarei din Domrémy.

Pe cheiă amestecătură de tot felul de lume: negri sdrențeroși veniți din cine știe ce parte a pămîntului, ascunși printre baloturile de marfă, orî slujind la bucătărie pe mîncare și... bătae, vînturînd porturile; Engleji lungi ca prăjina, cu figuri uscățive, spălăcite; marinari pîrliți de soare și vînt; cete de leneși, stîrmocînd pe malul apei, cu ochii pe pluta undiței, în așteptarea vreunui baboiu ce nu pică.

Maî jos, grămezi de nisip, lemne, cărbuni, pietre de var, saci de grîu, mașini ce descarcă și încarcă vasele.

Vapoare de totă mîna tîrăsc după ele șlepurî boante la vîrf, încărcate pînă 'n usnă, trecînd printr'un fel de stradă lăsată spre mijlocul apei de corăbiile ancorate una lingă alta, ca niște case pe aceeași temelie.

Și nu 'mî-aduc aminte să fi văzut undeva mai mult desfrîu, mai multă mizerie ca în orașul acesta. Poate că 'n frămîntarea și fierberea din porturile mari, durerile și păcatele omenești se ridică la suprafața vieții ca o spumă a suferinții.

Ajung în piața tîrgului vechiū unde-a fost arsă Ioana D'Arc.

Pe-o placă de marmoră stă scris în litere aurii:

*Le Mercredi 30 Mai 1431
sur cette place
s'éleva le bûcher
de Jeanne Darc
Les cendres de la glorieuse victime
furent jetées à la Seine*

*Placée par les soins de la municipalité
en 1891.*

Aici, aici a perit fecioara aleasă de Dum-

nezeu spre a birui prin puterea credinții, spre a ispăși prin foc necredința celor din vremea ei; în piața aceasta în care furnică azi jupînesele cu panerele pline de ale bucătăriei, a tost priveliștea groaznică a morții unei păstorite ce-a toegit drum îndelungat spre a spune lui Carol al 7-lea: «*Gentil daulphin, j'ai nom Jehanne la Pucelle et vous mande le roy des cieux, par moi, que vous serez sacré et couronné dans la ville de Reims*».

Și fecioara s'a 'mbrăcat în zale de luptător, a 'ncălecat voinicește și sub steagul ei cetele Franțujilor au războit o zi 'ntreagă în porțile Orleanului, au războit și au biruit pe stăpînitorii de azi ai mărilor...

... Limbi de flacări joacă 'n josul rugului și lemnele troznesc la picioarele păstoritei umile, pîrită, vîndută, părăsită, osîndită ca vrăjitoare.

Și palele de foc o înconjoară, o coprind, o aprind, o frig, o topesc; ci 'n para lor Ioana Fecioara sărută crucea Mintuitorului, săvîrșindu-se din viață cu surisul pe buze,

mistuindu-și în flacări rămășițele pămîntești,
înălțîndu-se cu sufletul la ceruri.

«Der schwere Panzer wird zum Flügelkleide,
Hinauf — hinauf — die Erde flieht zurück,
Kurz ist der Schmerz und ewig ist die Freude».

La Fereastră.

S'a înoptat de mult și eu am încremenit la fereastră, ca în așteptarea unei vești dorite. Casele 's poleite de lumina lunii și liniștea nețărmurită strejuește somnul satului.

Aerul înviorător și parfumat al nopții pătrunde 'n cuprinsul odăiței mele, sbe-
guindu-se prin perdele.

Pentru ce mă farmecă atît de mult noaptea asta cu lună?

Pentru ce nu-mi mai pot lua ochii de la cerul în care tremură atît potop de stele, sămînță de aur răvărsată 'n nemărginirea infinitului? Pentru ce mi se pare că văd lucruri peste care vederea mea aluneca pîn'acum fără a se opri?

Poate că sunt momente în cari sufletul

nostru, îngenunchiat în robia vieții de toate zilele, tresare ca la o chemare de mult așteptată și luminează adîncul necunoscut al ființei noastre. Și poate că aceste clipe sunt singurele pe cari le trăim cu adevărat, singurele în cari înțelegem ceea ce vedem, în cari toate simțurile noastre sunt mult mai impresionabile.

Ce fericite 's clipele acestea !

Aș vrea să mă plimb puțin pe uliță, să respir această adiere de fericire ce plutește 'n seninul nopții, aș vrea să plec departe, departe de tot, spre soare-răsare, spre leagănul doinelor în care plînge și cîntă și rîde sufletul neamului românesc.

Mi s'a făcut un dor de ducă !.

De mult, de mult, aș fi vroit să fac o excursie prin împrejurimi, spre a'mi măi alina acest dor, dar frigurile se țin de capul meu și nu'mi dau pace.

A venit primă-vara și pădurea înverzește văzînd cu ochii, și tot văzduhul miroase ca un templu uriaș în care s'aũ ars cele mai alese miresme.

De la fereaștra mea aud în fie-care zi

glasul țintezelor guralive ce fărîmă 'n sunete vesele liniștea pădurii, desmerdată de lumina dulce a soarelui de primăvară.

A venit cucu și rîndunelele se scaldă 'n seninul văzduhului, țesînd în jurul clopotniței de la biserică mreaja nevăzută a sborului.

Mesteacăniî suptîrei presărați pe culmea din față par ninși pe tulpine și cerul e senin ca un suflet de înger.

Erî, nu m'a răbdat inima și am tulit-o hoțește prin pădure — o pădure mare, seculară, în care aū răsunit și răsună multe cornuri de vînătoare, în care aū rătăcit și aū visat pictori mari, gloriî de-ale paletei.

Copaciî voinici aveaū un aer de tinerețe și crenguțele uscate, ascunse supt stratul de frunze bronzate, trosneaū din cînd în cînd supt picioarele mele cu un sgomot sec, scurt, înnăbușit. Pe alocuri albăstriaū viorele și clopoței, iar Floarea Paștelui strălucia 'n lumina răsfrîntă pe zăpada petalelor ei curate ca inima unei fecioare.

Și în ființa mea se furișa o ușoară me-

lancolie ce'mi liniştea sufletul, fără a'l de-
prima.

Desişurile somnoroase aşteptău stolurile
de amorezaţi, sufletele 'nfiorate de aprin-
derea pătimaşă a celui d'intiū sărut.

M'am sprijinit de un fag bătrîn şi m'am
uitat în vale : şoseaua ce tae inima ţarnii
se desluşia dreaptă ca un gând de pace,
albă, strălucitoare ca o pîrtie de zăpadă
într'o zi frumoasă de iarnă. Ce farmec pu-
ternic e într'o dungă de şoseluţă albă, pră-
fuită, ce pierе 'ntre lanurile înverzite! Dru-
murile aū o poezie a parte în care intră
multă melancolie şi mult din dorul de pri-
begie.

La o svirlitură de băţ de unde stam eū,
răsăria o mulţime de blocuri calcaroase,
îngrămădite, rostogolite, învălmăşite ca de-o
mină uriaşă, ruginite pe alocuri de pete
de muşchiū mohorit. Din depărtare, aceste
stane de piatră luaū forme ciudate, păreaū
nişte lighioane venite de pe alte tărîmuri
şi împetrite de vreme.

Am admirat mult timp acest colţ al pă-
duriū şi cînd am vrut să pornesc mai de-

parte, picioarele mi se tăiaseră de la genunchi.

Frigurile m'au scuturat astă-noapte pînă în zori.

Nici odată n'am simțit mai mult ca azi dimineață durerea exprimată 'n trei versuri populare :

Că n'am pe nimenea drag
Să'mi pue mîna la cap,
Să mă 'ntrebe de ce zac.

Dar acum mă simt întremat și vreaș să'mi limpezesc sufletul în feeria acestei nopți.

Noapțile frumoase stabilesc o comuniune intimă, subtilă între sufletele noastre și farmecul nețărmurit al naturii.

Văsduhul e 'nflorat de adieri primăvăratece, de șoapte misterioase ce ne turbură ființa.

Din cînd în cînd cite-o pasăre pribeagă filfie ușor din aripă, perzîndu-se în liniștea adîncă a nopții.

Ce dor o fi făcînd'o să rătăcească astfel prin înălțimile presărate cu argintul razelor de lună ?

Simte ea oare atîta fericire risipită 'n
văzduh ca o pulbere impalpabilă ?

Simte ea răsufierea caldă, parfumată a
primăverii ?

Cine știe !...

De sigur nopțile frumoase cu lună ne
predispun la iubire, perzîndu-ne 'n împă-
răția visurilor azurate de închipuirea noas-
tră 'n fierbîntată.

În sufletele noastre chinuite, floarea iu-
birei se tăinuește ca 'n căldura umbrită a
unei sere delicate și parfumul ei ne ame-
țește, ne turbură simțurile, luminînd cu o
glorie de lumină intensă, viața atîtor săr-
mane visuri revinovate.

«Ce mult doresc să mă iubesc o dată,
Să simt din nou a vieții primă-vară,
Și 'n drumul meu pustiū să mă răsără
Ca din povești o zîină adorată» !

Mi-e dor de iubire, mi-e dor de doi ochi
frumoși, înrouați, luminoși, în cari să-mă
însenez sufletul; mi-e dor de două buze
rumene, fragede, gustoase ca un fruct oprit.

Mi-e dor de iubire, dar nu de iubirea
fasonată, ofilită, a sufletelor veștede în cari's

rupte coardele sentimentelor puternice ;
mî-e sete de iubirea înflăcărată, ruptă din
para soareluî, de iubirea ce 'ncătușează pe
vecie două suflete, făcîndu-le mai tari de
cît moartea.

Imbătrînim pe nesimțite și azurul visu-
rilor noastre moare 'n purpura apusului de
tinerețe, după cum sîngele 'mpurpurat al
voinicilor căzuți în bătae piere în azurul
lacurilor...

S'a răcorit de tot și matca Senei s'a
umplut de cîață, o cîață groasă ce apare
'n bătaia lunii ce stă să scapete, ca o uriașă
construcție fantastică, albă, plutind pe largul
apelor înfiorate.

Orologiul bisericii turbură tăcerea 'm-
pietrită a nopței, vestind două ceasuri.

Am înghețat stînd la fereastă. Haidem
la culcare...

Despărțire

En voiture, s'il vous plaît!

Un treapăd de călători grăbiți, sărutări de despărțire, urări de drum bun, un fluerat ascuțit, fluturături de bapiste și 'n vreme ce Parisul frămintă pe bulevardele-î feerice potopul de lume aruncată 'n fierberea vieții, trenul pornește din gara de Est, trece pe poduri aruncate peste străzi, răsbate prin porțile vechilor fortificații și s'așterne apoi pe goană turbată.

Adio, Paris!

Te las cu bine, iubită, frumoasă, ospitalieră țară franțuzească!

Ca dintr'un vis minunat mi se deslușesc în minte priveliștile fermecătoare ce 'mă-aū legănat de atâtea orī sufletul. Revăd Normandia bogată, voalată 'n albastrul clar al

dimineților de August, cu șoseluțele ei albe ce încremenesc în bătaia soarelui ca niște panglicuțe strălucitoare; revăd ruinele castelurilor medievale prin care urlă vîntul legendelor întunecate, pline de zîngănit de săbiî, de zurut de zale cavaleresti.

Revăd aleele parcurilor răcoroase, stropite cu pete de lumină; vilele cochete, tănuite ca niște cuiburi de dragoste; castelurile albe ce licăresc prin desigurile întunecate de brădet.

Revăd serile feerice ale Parisului cu bulevardele lui orbitoare de lumină, cu vaporeșele ce tae 'n largul Senei brazde de rubine.

Te las cu bine popor francez, popor muncitor, popor vesel, popor cinstit, popor ne 'nfrînt, avant-gardă glorioasă a progresului!...

Revedere

«Dunăre, Dunăre
«Drum făr' de pulbere
«Și făr' de făgaș :
«Ce voinic mînceași !»
[Cîntec bătrînesc],

Intors acasă după doi ani și jumătate de umblet prin țări streine, am venit să trăesc cîte-va cîasuri într'un ostrov al Dunării, și scriu în luntre, la umbra unei sălcii bătrîne ce'și scaldă 'n undele apei pletele roșietice ale rădăcinilor.

Ostrovul doarme pe zăpușala unei amiezii de Cuptor și sălciile freamătă ușor, îngî-nîndu-se cu cîpciitul apei la maluri.

Departe de tot zăresc o pasăre albă ce pare 'n bătaia soarelui ca un fulg de zăpadă, rătăcitor prin văzduh, iar dealurile Dobrogei albăstresc în fund ca o dungă de catifea prinsă 'n poala cerului nostru

frumos, de care s'ar îndrăgi toți pictorii din lume.

Supt potopul de lumină orbitoare, Dunărea călătorește la vale, tremurînd în unde-î neastîmpărate puzderie de pietre nestimate, răsfrînte din pãra soarelui.

Cînd și cînd cîte-o liotcã lipovenească trece 'n josul apei, ușoară ca o umbră, liniștită.

Un pescãruș tae fața apei într'o săgețatură de aripă, pîerind apoi printre sălciile brumării ce ning semințe ușoare, albe ca niște fire de vată.

În largul Dunării o barcã albă pare o pasăre de mare ațipită pe luciul de oțel al apei, iar o barzã ce se rupe dintr'o salcie șa gîrla 'n curmeziș, plutind prin văzduh șa un nor luminos.

Spre răsărit, Brăila joacă 'n oglinda apei cu turnurile ei de biserici, cu hornurile ei de fabrici, cu catargele ei de corăbii.

Ce lumină, ce lumină e 'n țara romînească !

Am pornit la Lacu-Sărat.

Se înserează, și țarna de prin prejur e plină de răcoare.

Ah! Unde-î artistul care să prindă pe pînză saă în cuvinte tot seninul, toată poezia caldă a unui amurg de vară supt cerul fermecător al țării romînești?

Lipanii drepti aă încremenit în liniștea înserării ca niște lumînărele de cîară, iar vetrele de «iarbă roșie» stropesc cîmpul cu pete de sînge. Clăile de bucate staă unele lingă altele, iar la hotarul vederilor zărești cîte-un puț cu cumpănă ce pare o sentinelă pe cîmpul plin cu aurul isvorît dintr'atîtea sudorî.

Și iată și drumeacurile de printre voiurile de loc, drumeacurile pe carî curg căruțele 'nvăluite 'n vălul alb al pulberîi ușoare.

Ce sfintă poezie se revarsă 'n coprinsul țării romînești în clipa fermecătoare a amurgului!...

Pe cîmp

Am venit să trăesc la țară, mai aproape de Dumnezeu, mai departe de orașele 'n cari s'a 'ncuibat maimuțăriala idioată a unei vieți străine de sufletul românesc.

Am venit iarăși în mijlocul acestui popor «sărac în țară săracă», între acești țărani muncitori, răbdători, îngenunchiați de nevoi.

Dealuri pline de clăi de bucate strejuesc matca unui pîriū întortochiat, băut une-orî de seceta veriî. Livezi de fîn se 'ntind pe vale, strălucitoare de romaniță, presărate cu flori de cicoare albastre, ca niște pete de cer primăvăratesc, limpezit în azurul mărilor fermecate.

În clipele înviorătoare ale dimineții «mătasea broaștei» (semn de ploae la țăraniî

noștri) pare pe alocuri o urzială de fire de argint negrăit de subțire, tors de mîna măiastră a unei zîne, iar pe firele de iarbă tremură ici-colo *apele* diamantine ale unui strop de rouă.

Maî peste zi, în cămășile lor albe, clăditorii de pe șirile de grîu par, din depărtare, niște berze strînse la popas.

Un cîrd de oi risipit la păscut într'o coastă de deal pare o adunătură de pietre răsărite 'n fața pămîntului, iar cîobanul, sprijinit în bită, a 'ncremenit maî la o parte ca un stîlp de marmoră albă în bătaia luminoasă a soarelui.

Ce frumos le stă cîobanilor noștri cînd măsoară din ochi adîncul zărilor, spre a ispiți misterile naturii veșnic frumoasă, veșnic nedeslușită!

Iar cînd plugurile s'aû înșirat pe ogoare și cormenele varsă valuri de pămînt roditor, cîte-un băetan pune trișca la gură și horile 'nfierbîntate, sdupăite, se revarsă 'n lumina limpede a soarelui din răscrucî, ca o ciripitură pătimașă a sufletului romînesc.

Dar clipele 'ntr'adevăr dumnezeeești sînt

clipele 'nserării. În clipele acestea mi se întâmplă une-orî s'aud un chiote de voinic, orî vre-un cîntec de dor ce rătăcește pe văi ca o rugă prelungă a unei inimî arse în para dragosteî dintîi.

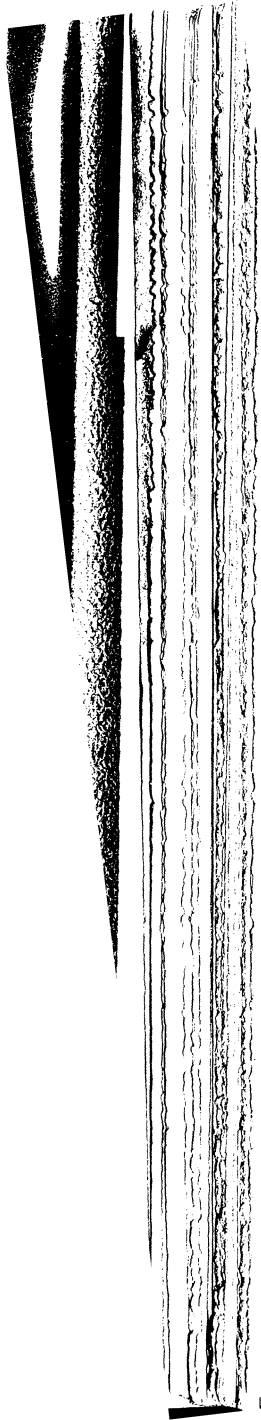
Și 'ncet-încet umbrele seriî se 'ntind, se întind, lumina ce mai întîrziase pe miriști se 'neacă în nelămuritul amurgului, stelele s'aprend pe rînd în liniștea tăriiilor cerești, greeriî sgomotoși întind zaiafet în luncă și satele se 'nvăluie 'n pace...

Tîrziû, pe drumul tîrgului, trec carele cu poveri ce tulbură liniștea noptîi de-un scîrțit de osii înginat de țîrîiturile greerilor...

SCHİTİ

.

Poveste

«Es ist eine alte Geschichte,

«Doch bleibt sie immer neu.»

(Heine, Lyrisches Intermezzo, 39).

Ne-am cunoscut într'o seară la un concert și după două săptămîni eram prietenî buni.

Stam de vorbă cîasurî întregî în parcul Montsouris, unde aveam o bancă favorită: supt un platan bătrîn, în fața o vâlcea a cărei pajiște desmierda ochiî.

Pe această bancă stam într'o Duminică și ne dăduserăm în vorbă despre iubire.

Pe aleî furnicaû cetele ce vin să răsufle odată pe săptămîină aerul mai curat al parcurilor. Copiî drăgălași sburdaû cînd și cînd pe dinaintea noastră, bucuroși că trăesc cite-va cîasurî în acest colțișor de țară strămutat între fabricî, la marginea Parisulî.

Un cartier îndepărtat al oraşului mijia printre copaci, aproape şters, întunecat într'un nor de pulbere.

Soarele cernia prin frunzişul platanului fire de lumină ce tremuraū în umbră ca nişte pete aurii.

— Fiind-că ții atit de mult să afli micul meu roman de iubire, ți-l voiū povesti pe scurt.

Și prietenul meu, aprinzîndu-și o țigară, începu :

«Îmi sfîrșisem serviciul militar și venisem la moșie, unde vream să mă odihnesc în timpul vacanței de vară, spre a 'ncepe 'n toamnă cursurile facultății de drept.

Innemerisem în toiul muncii: cît vedeai cu ochii, clăile de bucate staū presărate pe cîmp ca nişte corturi arămiū, și batoza 'ncepuse a înghiți snopii de griū, spre a-i preface 'n bilete de bancă. La trei zile după sosirea mea, ne-aū venit oaspeți: o prietenă de-a mamei, d-na Pădureanu și fata ei, d-șoara Elena. Veniseră să petreacă o lună la moșia noastră.

Din cele dintii zile 'mī era nespus de

dulce 'n apropierea lor. După masă făceam cîte-va ocoluri prin grădină: mama la braț cu d-na Pădureanu; eu alături de Elena, la ciți-va pași înaintea lor.

O sfială dulce plutia 'ntre noi, convorbirile noastre muriau repede și cînd le reîncepeam, un suris îi înfloria în colțul buzelor și ochii ei rîdeaă ca ai unui copil nebunatec.

'Mi-aduc aminte cum îmi tremura glasul, cînd am rugat'o întîia-ora să'mi ia brațul. Mergeam tăcuți, fără să ne privim, par'că ne-am fi temut să nu ne ghicim gîndurile ce ne jucaă în ochi.

În grădină era o răcoare parfumată și din luncă venia pîn' la noi glasul fetelor ce cîntau la strînsul finului. Cîte-o păsărică filfia din pom în pom. Mi se părea că plutesc.

Îi simțiam onduierea trupului în ritmul mersului și observam pe furiș o șuviță sburdalnică de păr blond ce se ivise de sub bordul lat al pălăriei de pae, fluturîndu-i pe frunte ca o desmierdare și făcînd'o să închidă ochii ca 'ntr'o ațipire plăcută.

În urma noastră mamele veniaă domol, oprindu-se, din timp în timp, în toiul vorbei.

Cînd am sfîrșit plimbarea, î-am strîns încetinel mîna și privind'o 'n ochi, î-am șoptit :

— La revedere!

O rumeneală 'ncîntătoare i-a îmbujorat obrazii și două puncte luminoase tremuraă în albastru senin al ochilor ei :

— La revedere !

Am plecat pe moșie.

Îmi simțiam sîngele ferbîndu'mî în vine și 'n sufletul meă era o mare de senin primăvăratec. Ceva nespus de dulce se furișă'n fința mea, legăniînd'o 'ntr'un cîntec fermecător.

Aș fi vrut să alerg, să cînt, să rîd, să plîng. Sufletul meă însetat de iubire se deschidea ca un mugure la desmierdarea caldă a soarelui și sentimentul acesta adînc, puternic, îl răscolia cum răscolește vîntul apele mării.

Făptura Elenii îmi flutura 'naintea ochilor surizătoare, ispititoare, ușoară ca un vis.

În luncă fetele aprindeaă văzduhul de

cîntece, zorind la 'ntorsul finului, iar spre sfințit soarele se pregătea să sărute pămîntul...

O săptămînă am dus'o numai așa, ca un om ce nu-și poate ordona gîndurile, aproape beat.

Maî erau zece zile păn' la plecarea lor.

Mă sculasem de dimineață și mă plimbam în grădină. Soarele 'nneca pămîntul în lumină și 'n tot coprișul plutea un miros de trandafiri. Marginea umbrei zidului se deslușia lămurită, dreaptă, par'că ar fi fost tăiată cu cuțitul.

Mi s'a părut că aud deschizîndu-se de odată poarta grădinii.

Mă uit: Elena.

Mă ascund repede după un tufiș și rup ciți-va trandafiri.

Venia încetinel pe aleia din mijlocul grădinii, și 'n fința ei se simțea un aer de fericire.

La piept își prinsese un trandafir și, din cînd în cînd, își aranja la tîmple cîte-o șuviță îndărătnică.

Privirile ei erau pierdute 'nainte.

Cînd s'a apropiat de mine, i-am aruncat în cale un trandafir. A rămas împietrită 'n loc, ca deșteptată brusc, și pe fața ei muria un zîmbet ca acel al copiilor mici, cînd trec din rîs în plîns. M'am arătat de-odată, aruncîndu-i la piept trandafirii ce mă aveam în mîină.

Un țipăt ușor i s'a oprit pe buze și numai pleoapele-î tremurau ca niște aripi de fluture 'n preajma unei lumini :

— Cum m'ai speriât!

Par'că m'ar fi furat valurile unei ape ce se revarsă. M'am prăbușit la picioarele ei.

N'am fost nici odată pierdut ca 'n momentele acelea.

Aș fi vrut să rămîn încremenit, să'mi îngrop capu 'n poalele rochiî, să-î sărut pantofii, să plîng la picioarele ei sentimentul de adorare profundă ce'mi înneca sufletul. Îi simțeam tremurul nervos al trupului...

Nu știu cît i-am stat la picioare, dar cînd m'am ridicat, fața ei era iluminată și ochii îi străluciau, mă ardeaă până 'n adîncul sufletului.

Mi-a năvălit atunci tot sîngele la cap : il auziam fierbîndu-mî în tîmple și vîjîndu-mî prin urechi. In minutul acela m'a apucat o poftă sălbatecă de a-î potopi ființa 'n sărutări, de a o topi la piept în încleștarea pătimaș' a brațelor. I-am răsturnat capul pe brațul stîng și i-am acoperit cu sărutări gura, obrajii, ochii, părul. Mi se sbătea 'n brațe ca o pasăre speriată, acoperindu-și fața cu mîinile, aprinsă ca o văpae, și tremurătoare ca frunza plopului. Mi-a fulgerat apoi prin minte toată brutalitatea purtării mele și am început a-î săruta mîinile, murmurînd între două sărutări:

— Iartă-mă, iartă-mă !

Petalele trandafirului din piept, rupte 'n strînsoarea desmierdării, picuraū pe nisip, însîngerîndu-l.

In jurul nostru liniște ca 'n vrăjile basmelor și din spre luncă adia un miros îmbătător de fin cosit. Grădina visa 'n umbra prelungă a copacilor.

S'a uitat la mine lung, și 'n ochii ei dormiaū visuri de iubire. S'a smuls apoi din mîinile mele și a fugit spre poartă în-

tr'un foșnet de rochii ce semăna cu filfiitul unor aripă...

* * *

Trecuseră șase luni de la despărțirea noastră.

Eram pe Calea Victoriei, în fața Teatrului Național, când mă pomenesc cu un coleg întors din vacanța Crăciunului, pe trecută la Iași.

— Complimente de la d-șoara Pădureanu. Ei, știi : s'a logodit cu un locotenent de roșiori... Salve!

Par'că mi-ar fi dat cine-va o lovitură mișească.

Imi venia să alerg după el, să-l scutur de gulerul hainei, să-i arunc în față o obrăznicie.

Pe stradă lumea forfotia 'n toate părțile și trăsurile treceau în goana cailor cu un hruit înfundat, ce-mi răspundea 'n cap. Imi juca 'naintea ochilor o figură de ofițer spilcuit, maimuțărit, cu suris studiat la oglindă, cu sfircul mustăței arcuit ca un cioc de papagal.

M'am oprit într'un colț de stradă, pe înserate, în bătaia rece a crivățului.

Pe lingă mine zoriau oameni și femei și mi se părea că fie-care 'mă-aruncă din fugă un zîmbet răutăcios. Mă uitam în neștire înaintea mea, dar vederile mi se 'mpăienjeniseră de lacrimi. Așa trebuie să fie un om care, întorcîndu-se dintr'o călătorie îndepărtată, află la gară că-î arde casa.

Cît aș fi dat atunci să fi putut șterge amintirea momentelor petrecute cu ea 'n fundul grădiniî noastre de la țară !

Mi se părea că sufletul meu e sdrobit, nimicî, întocmai ca o floare ce se desprinde de la pieptul unei fete într'o sală de bal, spre a fi călcată, strivită 'n picioarele perechilor fericite...

Acum, cînd mă gîndesc la această parte a vieții mele, am senzația de ușurare a unui om ce a isbutit să scape dintr'un torent, pînă a nu ajunge în vre-o viltoare».

In fața Opanezului

Tată, mă povestește-ne ceva din vremea războiului. Știi tu : cînd cu adevăratele din fața Opanezului.

— Hei, tată-vă norocul de copii, apoi nu v'am tot povestit ?

— Nu face nimic, tată. Mă istorisește odată, că uite : stăm smirna să te ascultăm.

Și după ce dădu pe gît ultima înghițitură de cafea, colonelul D... începu :

«Cînd ne-a venit și nouă rîndul să pornim la război, eram locotenent în reg. 4 de artilerie din Roman.

Doamne, Doamne, ce jălanie prin satele din spre Dunăre, pe unde curgeau oștirile noastre spre Bulgaria!

Lume după lume se ținea pe de marginea oștilor ; țărani și țărance dau de băut

în răstimpuri soldaților și florile curgea, ploua pe noi, murind sub picioarele noastre în pulberea drumului mare. Și'n tactul muzicilor ce nu mă conteniau, voinicii noștri, furați de marșurile fanfarelor, mergeau sub steagurile filfutoare «să se spurce la sînge».

Am trecut Dunărea în ziua de Sf. Ilie și abia sosisem în satul Kalisovatz, cînd am primit ordin să mă despart cu secția mea de baterie și să plec la Riben, un sat ascuns într'o vilcea care da 'n matca Vidului, adăpostit la miază-noapte și la miază-zi de două dealuri. Pe dealul dinspre miază-zi erau cite-va escadroane risipite 'n avant-posturi sub comanda maiorului T....; pe dealul dinspre miază-noapte am ridicat eu cu batalionul de dorobanți al maiorului G... reduta Griben.

Openezul era spre miază-zi, pe un gurguiu de deal, dar până la această întărire vrăjmașă trebuia să urci două dealuri tăiate de o vale 'n care era satul Kaciamunica.

La dreapta noastră era apa Vidului; și cam la stînga 'n fund: Plevna, Bucovul; iar dincolo de ele, armatele rusești.

La câte-va zile după sosirea mea la Riben, mă pomenesc cu căpitanul B... — comandantul bateriei călărețe din care făceam parte — venind cu cele-l'alte două secții. Era vorba să atacăm demonstrativ fortificațiile Opanezului, pentru a atrage în această parte grosul trupelor turcești din Plevna, înlesnind ast-fel atacul decisiv al acestei din urmă poziții și surprinderea pe la spate, învăluirea trupelor vrăjmașe amăgite spre Opanez.

Și iată că 'n aceeași zi primesc — pe la orele cinci după amiază — ordin să pornesc și să aleg pe dealul cel mai apropiat de Opanez o poziție pentru șase baterii și să ridic, cu ajutorul unui batalion de vânători ce mi se va pune la dispoziție, adăposturi pentru cele 36 de tunuri ce vor sosi noaptea.

Am încălecat pe *Derviș*, am urcat dealul din fața Ribenului, am trecut printre avantposturile de cavalerie de pe culmea aceluși deal și am coborât apoi în vale, trecînd prin satul Kaciamunica, părăsit de locuitori.

O adunătură de case cu ușile zăvorite,

cu ulițe pustii pe cari doarme pulbera verii.

Numai la o casă din marginea satului o pisică miorlăia plîngătoare, rîcînd cu labele la ușă și strecurîndu-se pe după casă, imediat ce m'a simțit. Și era atîta jale în acest bocet de pisică flămîndă, părăsită, perdată 'ntr'un sat pustiū în care tăcerea se lasă tot mai grea, tot mai apăsătoare pe suflet! Am urcat cel-lalt deal, până ce am zărit forturile Opanezului, am ales poziția cea mai potrivită și m'am ascuns într'un tufiș, așteptînd sosirea vînătorilor.

Vedeam Turci furișîndu-se din forturi spre o prisacă din vale, furînd faguri de miere, răsturnînd stupii, fugînd apoi cari în forturi, cari spre satul Bivolar, unde-î zăriam îndrăgostindu-se cu Bulgăroaice.

Vînătorii sosesc în acest timp și pun ini-moși mîna pe casmale.

După trei cîasuri de muncă, adăposturile aū fost gata și batalionul vînătorilor a plecat, lăsîndu-mă singur în așteptarea tunurilor și trupelor de infanterie ce trebuiaū să ocupe dealul.

Se înnoptase de mult și trecui într'un tufiș, trăgînd calul după mine.

Până 'n Opanez — în linie dreaptă — nu era mai mult de trei kilometri.

Pe coasta dealului unde mă aflam, erau bostănării și luna ce răsărise de vreme arginta rotunjimile pepenilor înrouați.

Stam nemișcat și puneam din cînd în cînd urechia la pămînt, ascultînd liniștea împietrită ce 'nvăluia împrejurimile. Nu pot zice că 'mă era frică, de oare-ce mă așteptam dintr'un moment într'altul să auz huiritul înăbușit al bateriilor și să văz mijind dorobanții noștri.

Totuși, singurătatea nețarmurită a locului îngreua avan mersul timpului și, de la o vreme, mă surprindeam în fața unei întrebări ce-mă încurca judecata :

— Dar dacă până a nu sosi ai noștri, dau ochi cu vre-o patrulă turcească?!

Și atunci, instinctiv, îmi pipăiam revolverul și mă uitam la *Derviș*.

Am stat așa, în tufiș, până la miezul nopții, îndepărtînd cu băgare de seamă cren-

gile ce 'mă ascundeaă vederea și privind, din cînd în cînd, spre Opanez.

Și de-odată aud dinspre Bivolar țipete și bocete ca de îngropăciune, înfiorînd tăcerea ferului nopții. Apoi țipetele se întetesc, sgomotul crește și în minutul următor cite-va case trosnesc în flacări.

Ingemîindu-se 'n zorul lor de a sbucni în văzduh, limbile de flacări își tremuraă prin ferestre para lor roșietică, se întindeaă prin podul caselor și răsăriaă apoi prin coperiș, mlădiindu-se 'n vârtejul arderii, aci scurtîndu-se, aci învölborîndu-se pe deasupra satului și presărînd scînteii ce sburaă ca niște licurici roșii.

Pe după palele de foc luna părea verde, învăluită într'o lumină neobișnuită ce uimia ochiul, iar la lumina lor zăriaă Turcii alergînd pe uliți, pierind prin case, ștergîndu-se în umbră cu brațele încărcate de pradă.

'Și cînd mă-arunc ochii spre bostănării, ce să vezi?! La cinci-zeci de pași de mine, Turcii prădaă pepenii și bostanii.

În momentul cînd i-am zărit, nu știu de am avut vre-un gînd limpede 'n cap ; după

cîte-va clipite numai am simțit inima zvîcnind nebună 'n coșul pieptului și îngreuierea timpelor de sîngele svîrlit de ea cu putere.

Mi-am scos revolverul din toc, strîngîndu-i strașnic mînerul, și 'n clipa aceea un gînd mi-a răsărit în creier, cu o luciditate spăimîntătoare :

— Dacă *Derviş* nechiază, sînt perdat !

M'am apropiat de cal și am început a'î mîngîia pe ochi ca pe-un frate de cruce, șoptindu-i nu mă țîu mînte ce, ștergîndu-i fruntea, sărutîndu-i coama, rugîndu-mă ca la D-zeu.

Toată viața mea se concentrase în acest act ce cumpănia în el zilele unui om.

Fugarul își ciulîa nervos urechile, întorcea capul de unde venia sgomotul și se uita la mine cu ochii lui de dobitoc înțelept și duios — aî fi zis că pricepe și el apropierea morții, acest filfiit de aripă nevăzută pe care 'l simțim nu cu urechia, ci cu alt simț mă subtil, mă delicat ca cea mă fină ureche.

Și în tufișul în care ne ascunseserăm, eu

și *Derviș* stam nemișcați, incremeniți, — două trupuri înfiorate de acelaș fior, două suflete în pragul peirii, înțelegîndu-se în limba negrăită a momentelor pline de misterul morții.

Am stat așa, plutind între viață și moarte păn' la 2¹/₂ noaptea, cînd patrulele turcești s'aũ retras spre forturi.

Am eșit atunci din tufiș, m'am uitat cu băgare de seamă prin prejur, am încălecat pe cal și i-am coprins coama cu amîndouă miinile, lungindu-i-mă pe greabăn.

Ajuns în Kaciamunica, am răsufat puțin, am tras urechile calului, i-am șters ochii, l'am adăpat și am început a urca dealul pe a cărei culme erau avant-posturile de cavalerie. Pe la jumătatea coastei, auz un glonț șuerîndu-mi pe la ureche și, mai în acelaș timp, o bubitură de pușcă. Am crezut dintru'ntii că vre-o santinelă a tras foc, năzărindu-i-se vre-o arătare 'n vale, dar, pocnetele de pușcă îndesîndu-se și gloanțele sbîrniind numai pe lîngă mine, am văzut că în mine trag soldații noștri.

Am oprit calu 'n loc și am strigat ,cît am putut :

— Nu trage sentinelă. Sint Român... Locotenentul D...

Vocea mea fu acoperită de două focuri.
Ce să fac?

Să fi urcat înainte, eram ucis.

Am legat calul de un copac, la umbră, și am început a mă tîri pe pîntece. Pe deasupra mea sbura cînd și cînd cîte-un glonț și căluțul părăsit necheza de-mî rupea inima. In nechezatul lui era o muștrare, muștrarea tovarășului ce te-a scăpat de moarte și pe care tu-l părăsești, orbit de egoism brutal, stăpînit de gîndul de a te salva pe tine mai întîi.

Inaintam cu greu, căci pajiștea era udă de rouă. Mi s'a părut că aud sgonot de voci și zîngăniri de săbii și, după cît-va timp, o voce prelungă, înfiorătoare, sparge tăcerea nopței:

— Cineee-i ?

— Ofițer român.

O patrulă coboară până la mine, mă recunoaște, vine cu mine până unde-mî legasem calul și intru în lagărul românesc.

Atacul demonstrativ fusese revocat și eu fusesem uitat.

Mi se părea că viū dintr'o călătorie îndepărtată care-mi sdrobise măduarele și încordările chinuitoare prin care trecusem în noaptea cea s'aū topit curînd în somnul adînc ce m'a trîntit în cort, îmbrăcat, echipat în ținută de campanie»...

Fugarii

La Paști. — Ninsoare de flori pe cereși. Satul cu căsuțele lui văruite de curînd are ceva din drăgălășia unei fete mari ce 'și așteaptă pețitorii.

Rîde cîmpu 'ntreg sub desmierdarea soarelui, iar ciocîrliile, ameteite de seninul înălțimilor, ciripesc visuri de tinerețe.

Pădurea chîamă 'n freamăt lăutarii ei primăvărataci, iar prin umbra călduța a tușișurilor viorelele, fermecate de ispita soarelui, surîd cum surîde întîiul vis de iubire în inima unei fecioare.

Prinși pe după gît, flăcăii joacă brîul mare 'n bătătura crîșmei, frămîntînd pămîntu 'ntr'o tropăitură soră cu ritmul cobzei; iar fetele, strinse mai la o parte ca un roi de albine, își spun nimicuri drăgălașe,

rizînd pe înfundate. Cămășile lor de bo-rangic, înecate 'n fluturi, prind razele din soare, le frîng în loc și le mărită 'ntr'o strălucire ce-ți ia ochii.

Sub nukul bătrîn ce strejuește hora, un flăcău și-o fată își fac de vorbă cu o ba-tistă tivită cu un fir de mărgelile albe ca spuma laptelui.

* * *

La Rusalii. — Grădinile răsufală mirezme îmbătătoare, casele sunt împodobite cu pe-lin. Pomii tremură, cînd și cînd, înfiorați de o adiere ușoară ca o desmierdare. Și nu-mai stelele — ochii de aur ai noptii — ve-ghiază asupra sufletelor.

O arătare de tinerețe se furișează 'ntr'o grădină din marginea satului, iar din șan-țul grădinii răsare un trup de voinic.

— Haide!

...Aū eșit în cîmp printre voiurile de grîu.

Supt o muchie de mal un cal înșăuat și un voinic.

— Noroc să vă dea Dumnezeu, vere!

— Amin, vericule!

S'a aruncat flăcăul în șa, prinzînd în brațe podoaba vieții lui întregi.

Părtașul hoției s'a băgat afund, cît te-ai șterge la un ochi.

— Hi, murguleț!

Căluțul săgetat dușmănește 'și-a fluturat coama și a pornit furtunatic, spulberînd pulberea drumului și învîrtejind gură de vînt răcoritor pe lingă urechile fugarilor...

Louissette

«Of hate comes death; but
of the innocent love, even in
death, springs life that wears
the laurel crown.»

(H. MORLEY).

In Franța fie-ce comună, fie-ce cătun
prăsnesc un sfânt sau o sfintă oare-
care din calendar și, cu prilejul acesta,
locuitorii închină câte un pahar mai mult
pentru slăvirea zeului Bachus, iar tineretul
se prinde 'n brațe și joacă până 'n răvăr-
satul zorilor.

S'au îndrăgostit la o sărbătoare de acestea.

— Domnișoara joacă?

— Da, domnule !

O fetiță de 16 ani, supțiratecă, oacheșă,
cu trei garofițe prinse 'n păr și c'o cren-
guță de liliac la piept — ea însăși o floare

superbă, deschisă 'n splendoarea unei dimineți de Mai.

I-a petrecut brațul pe după talie, furînd'o în plutirea legănată a unui vals, simțînd-o cum curge 'n ritmul jocului, ușoară ca un fulg de zăpadă, involburîndu-și la fie-ce ocol rochia-î albă ce trăda în cuta grațioasă a unei mlădierii tot farmecul îndescriptibil al unei mișcări feminine.

Și din seara aceea o scăpărare de tinerețe le-a aprins sufletele, o adiere de fericire le flutura la căpătii, adormindu-î pe un strat de trandafir, înseninîndu-le visurile.

Din seara aceea copila'și prindea cîte-o floare 'n cosiță, căci floarea poate e cel mai frumos simbol al iubirii, un leagăn de petale fragede și mătăsoase, înăuntrul cărora se armonisează, se topesc două sexe pentru zămislirea unui rod...

Știu eū un tufiș de liliac care v'ar putea povesti multe despre această dragoste, dar astăzi tufișul e părăsit, căci voinicul e dus la oaste de mai bine de doi ani de zile și fata nu mai cîntă, ca altă dată, și nu'și mai prinde flori în cosiță, ci stă perdută

pe gînduri în fie-care seară, întrebînd stelele, șoptind vorbe de dor vîntului drumeț, adormind mîngîiată de o nădejde ce nu se deslipește de căpățiul ei : «miine, miine, trebuie să'mi vie o scrisoare de la el.»

*
* * *

În capul gol, sprijinită de balustrada scării din dosul casei, Louissette își strejuește cu podul palmei privirea ce străbate întinsul legănat al semănăturilor printre cari se deslușește un brîu de drumeac ce se perde în fund, în mirajul razelor.

Și de-odată inima începe a-î svîcni în piept : factorul.

Intr'o bluză albastră ce-î cade pîn' la genunchi, în cap c'o pălărie de pae pe a cărei panglică stă scris «Posta», moș Robert, factorul a trei sate, înaintează prin pulbera drumului, săltîndu'și din cînd în cînd pe umăr gîanta plină de scrisori — hîrtiuțe în cari punem ceva din sufletele noastre și cari sboară apoi în cele patru vînturi, împrăștiind în inimi seninul bucuriilor nețarmurite sau tristeța perderilor dureroase...

— Am ceva, moș Robert?

— Aă, domnișoaro ; aă, porumbițo... O scrisorică de la voinicul ce se topește de dragul dumitale.

Și moș Robert, glumeț ca 'n tot-d'auna, clipește șiret din ochi, își trece mîneca bluzei peste fruntea-î brobonată de sudoare și scotocește 'n gîantă.

— Mulțumesc, moș Robert !

Iar fata fuge 'ntr'un suflet acasă, se furișează 'n odae și, tremurînd ca 'n scuturătura frigurilor, deschide — sărutîndu-l cu drag — plicul ce-î aduce vestea atît de mult dorită :

Dulcea mea Isette,

Nu ți-am scris cam de mult, căci am tot așteptat să-ți trimit o știre 'mbucurătoare : de azi înaintea Henry al tău e sergent în regimentul 2 de geniū, secția minelor.

Cu cîtă bucurie aș fi vrut să sbor spre tine și cu cîtă nerăbdare înumăr zilele pînă la permisia ce mi se va da de Rusalii !

Veșnic mă gîndesc la Isette a mea și 'n fie-care seară îi trimet sărutarea care s'o adoarmă fericită. M'am gîndit, dulcea mea rîndunică, să ne

logodim cînd voi veni în permisie și de sigur părinții noștri nu vor face nici o împotrivire.

... Sînt nevoit să 'nchei scrisoarea, căci cornistul sună «eșirea la cîmp» și nu mă rabdă inima să aștept până diseară.

Sărut cu drag ochii tăi frumoși și te strîng la piept cu dor, comoara mea neprețuită...

Henry.

Ca pe cărbuni aprinși a stat copila până la cină, pipăind din cînd în cînd, pe furiș, scrisoarea ascunsă 'n sîn, scrisoarea ce-i zăpăcia capul și-i ardea pieptul.

Dar cînd bătrîni sorbeau cafeaua lor obișnuită, ea s'a strecurat ca o pisică 'n fundul grădinii și ochii ei înrouați în lacrimi de fericire fugiau din nou pe rîndurile iubitelui înstreinat...

Prin copaci păsările ațipeau în primul somn de cu seară și brazdele de fîn cosit îmbălsămau văzduhul, iar lanurile de griu incremeniseră în farmecul serii, ca o apă de smarald închegată, ca în basme, de vre-o vrăjitoare.

Și fata nu mai știa pe ce lume trăește.
Intr'un castan gîngura o pereche de po-

rumbeii și 'n luncă se întinsese zaiafet de greeri sgomotoși, iar peste sat plutia armonia serilor frumoase de Maiu ce turbură sufletele.

... Și 'ntr'un tîrziu, s'a rupt din vraja ce-i aromise ființa și — pornind spre casă — a trimis cu amîndouă mîinile un sărut dornic pe aripa umedă a Amurgului, încărcat de mirezmele cîmpului: — Oh! Henry! Henry! Dulcele meu Henry!

* * *

Cînd joc cu iubitul la balul din sat
Rămîn toți flăcăii cu ochii la noi,
Iar fetele strînse în colț, ca un roi,
Șoptesc între ele și 'n ciudă se sbat,
Cînd prinși brațe'n brațe, frumoși amîndoi,
Plutim ca 'n poveste la balul din sat.

Era un cîntec împletit din dor și Louise il fredona învîrtindu-se prin casă ca o albină, deretecînd, scuturînd, așezînd fie-ce lucru la locul lui, mutînd o cadră ce nu i se părea bine așezată, udînd o glastră 'n care se deschidea o floare delicată ca un suflet de fecioară neprihănită, trepădînd din casă la fîntînă și 'ndărăt, zorită să facă

toată casa ca oglinda, căci până la Rusaliu
mai erau două zile.

Și fetița robotia harnică, sprintenă, ve-
selă ca 'n ajunul unei zile mari în care
ajungem la răspîntia vieții, în care farmecul
visurilor ce ne leagă tineretea capătă o
nuanță de fericire intensă...

..Cînd joc cu iubitul la balul din sat
Rămîn toți flăcăii cu ochii la noi
Și fetele...

— Louise !

— Ce-î, mamă ?

— Ia vino puțin încoace... Vezi, fata
mea, ce mă spune jurnalul, că n'am ochelari
la mine.

Un titlu mare peste pagina 'ntia i-a
atras atenția și copila s'a îngălbenit de-o-
dată la față, ca și cum inima i s'ar fi golit
subit de sînge, fulgerată de una din acele
presimțiri de nenorocire care ne surprind
fără să știm cum, paralizîndu-ne graiul,
suspendînd pentru o fracțiune de secundă
funcționarea mecanismului delicat și com-
plicat al ființei noastre.

— Da' ce-ai, Louise ?

Petrecînd cu ochii titlul fie-cărui articol, copila întorcea paginile gazetei, înfrigurată, sguiduită din tălpi în creștet de-un fior ce-î aluneca de-a lungul spinării, înghețînd-o.

Și după cîte-va clipite și-a pironit privirea într'un loc al jurnalului, mîncînd din ochi rîndurile aruncate din fugă la «*Ultima oră*», în toată brutalitatea unui fapt divers, ecoî al hazardului crud care nu cunoaște legi:

«*Nenorocirea din V...* — O echipă de 10 soldați din regimentul 2 de geniî cu garnizoana în V... prepara erî o mină în poligonul de experiențe afectat aceluî regiment. Lucrările terminate, oamenii se îndreptău spre cazarmă. Dar n'apucaseră a face zece pași, cînd o formidabilă explozie detună în locul unde era mina. Trei soldați și sergentul ce-î comanda aî fost culcați la pămînt. Restul soldaților a fugit să dea de știre ofițerilor. Ajutoarele trimise 'n grabă aî transportat în trăsura de ambulanță pe cei patru oameni, mutilați în mod oribil. Soldatul Charles Meunier a murit pe drum. Starea celor l'alți e cit se poate de gravă.

S'a ordonat o anchetă spre a se constata cauzele acestei nenorociri.

Vom reveni mîine cu amănunte culese la fața locului».

Iar mai jos, în trei rînduri tipărite cu litere groase : «Ni se telegrafiază în ultimul moment că sergentul Henry Savard, rănit la explozia minei din poligonul reg. 2 de geniū din V..., a expirat în dureri îngrozitoare».

Un țipăt înfiorător i-a isbucnit din piept, un țipăt ascuțit în care pierе un suflet, — și copila s'a prăbușit la pămînt, mototolind în mînuța-î frumoasă jurnalul care-a logodit'o, prin moarte, cu Henry al ei...

Șargul

Ne dăduserăm în vorbă despre cai. — Hei, măi băeți, să vă spun și eu ceva despre Șargu' meu, oftă Calomfir, cel măi voinic și cel măi curajos dintre noi.

«Il luasem de la un țigan — cam hoț de cai de felul lui — și'i pusesem numele Șargu'.

Cînd aveam nevoie să mă reped undeva, puneam șaua pe el și fulgeram în trap întins prin noaptea cea măi întunecoasă, iar cînd se zoria de ziuă, eram în curte și 'mă sculam argățimea:

— Sus, băeți, c'a intrat alba 'n sat!

Intr'o Sîmbătă seara (țîu minte ca acum) pornesc tot așa cu Șargu' meu sprintenel, să'mi tocmesc lume pentru mașinile de treerat.

Se cam svonise 'n sat că es hoții la drumul mare și jefuesc pe ciți îi întilnesc, dar, cum era lună, nu prea credeam să dau ochi cu asemenea prietenî.

Mergeam în trap obișnuit și 'mî răco-riam sufletul în splendoarea unei nopți de August. Luceafărul de seară licăria 'n seninul nopții, luptînd în marea de argint topit ce se revărsa din lună, iar rarițele abia se săltau în pragul răsăritului.

În dreapta, dealuri pline de holde se revărsaū ca niște uriașe valuri de pămînt, iar în stînga pădurea visa pe coasta dealului a cărui creastă se deslușia lămurită, ușoară, fină ca o dantelă măiastră.

Din cînd în cînd treceam pe lingă lanuri de porumb. Umbrele ciocanilor se 'ndoiaū pe mușuroae ca niște șerpî întunecați, iar frunzele uscate de seceta verii fișiaū din timp în timp, sunînd în liniștea nopții ca o stingere de fanfară îndepărtată.

Lăsasem frîul slobod, spre a'mî răsuci o țigară și n'apucasem a mî-o aprinde, cînd văd pe Șargu' meu ciulindu'și urechile și sforăind.

Cînd mi-arunc ochii 'nainte, ce să văz?

La zece pași de mine trei găligani călări
răsăriseră din porumb și'mă ațineaū calea :

— Stăi, boerule !

În momentele acelea aș fi vrut să mă
salt cu Șargu 'n sus și să cad apoi peste
ei, luîndu-î în copitele calului, făcîndu-î
una cu pămîntul.

Țiū minte că nici o clipă nu 'mă-a trecut
prin cap că viața mea e 'n primejdie. Tot
sîngele 'mă năvălise la cap și gîndul meu
era la cal : nu'l daū pe Șargu' nici mort !

Mi-am scos revolverul din toc și i-am
tras cocoșul :

— De nu vă dați în lături, vă 'mpușc
ca pe cîini.

— Hehei ! S'a 'nfuriat boerul nostru. Ia
staî puțin, boerule, să te isbesc un'ți-a pus
popa miru'.

Și unul din ei înaintează spre mine cu
ciomagul ridicat ; cei l'alți daū să mă 'n-
conjoare. Am tras două focuri de revolver
și am înfipt pîntenii 'n deșerturile calului :

— Hi, Șargule !

Căluțu-a pus capu 'n piept și răsufliînd

pe nări ca o scorpie furioasă, s'a repezit ca o furtună.

— Pe el, măi!

Atît am auzit, căci Șargu' s'așternuse drumului ca un balaur înfuriat. În momentele acelea simțiam că toată viața mea e cumpănită și numai Șargu' mî-o poate scăpa. Simțiam că crescusem pe cal, eram una cu el, trupul meu îmbucut cu al lui, formînd o sîngură masă de mușchi încordați.

Copitele calului răpăiau ca o descărcătură de puști și praful ridicat de ele plutia în urma mea ca un nor alburiu. Am auzit două detunături de pușcă, dar de departe de tot.

Cînd am ajuns în oraș, Șargu' era numai apă.

* * *

Trecuse un an la mijloc.

Pe cîți-va proprietari de prin împrejurimi îi călcaseră hoții și 'mî venise mie de măi multe ori pe la ureche, că un hoț de cai vestit pusese ochii pe Șargu' meu.

Intr'o noapte, mă scol să văd ce măi e

pe afară. Cînd să'mî trag cismele 'n picioare, gardianul îmi bate 'n gîam.

— Ce-î, mă!

— Boerule, nu-î lucru curat. Mai 'dineorî trecu unu' călare pe aci în fuga mare, de scăpărau schînteî în urma cîpitelor și cîinii bat la poartă nevoie mare.

— Stai că es și eă acum.

M'am dat după un plop bătrîn din fața casei și am stat la pîndă, cam cît ai număra pîn' la o sută.

Mi s'a părut, într'un timp, că zăresc o umbră strecurîndu-se în grajd. Am stat lipit de pom, nemișcat, înțepenit ca o proptea puternică. Incepuse inima să'mî svîcnească. Prin prejur, liniște. Nicî frunza plopului nu se mișca. Cîinii par'că intraseră în pămînt. Și de-o-dată aud pe Șargu' nechezînd.

Ne-am repezit (eă și cu gardianul) ca scoși din minți.

— Ațiî cu ciomagu, mă Ioane!

Am intrat în grajd. Hoțul nu se simția nicăiri.

Dar gardianul :

— Boerule, e 'n stănogu din fund... nu-mai ochii-î sticlesc în cap, ca la draci.

Și până să mîntue el vorba, aud iar pe Șargu' nechezînd și nechezatul lui se schimbă curînd într'un gîlgiit de sînge: hoțul tăiase beregata calului. Par'că mi-ar fi tăiat mie gîtul. Nechezatul calului se îneca în hîrcîitul morții și hîrcîitul acesta îmi rupea inima.

Ca o jîganie spurcată, hoțul da să se strecoare pe ușă. M'am proptit în fața lui, coprinzîndu-î grumazul cu mîinile.

Hoțul se și pregătia să mă înjunghie, dar gardianul îl coprinsese de mijloc pe la spate și-i da cu genunchiul să-î frîngă șalele.

— Lasă-l Ioane, numai să'î ieî cuțitul din mîină.

I-a apucat cu amîndouă mîinele brațul drept și 'l-a mușcat de mîină cu turbare. Cuțitul a căzut jos din mîina însîngerată.

— Ah! Cîine, m'ai mîncat fript!

Atît a mai putut zice hoțul, căci mîinile mele i se încleștaseră pe gît și-l strîngeau ca un ceatlău îngrozitor.

Aveam conștiința limpede că țin în puterea mea o fiară spurcată, pe care trebuie s'o prăpădesc.

Stringeam cu furie, cu putere, o putere de care mă miram eu însu'mi. Simțeam că'mi curge 'n vine sînge de uriaș și de «sfarmă-pietre».

Gardianul incremenise mai la o parte, cu cuțitul hoțului în mîină.

Aveam în clipele acelea o senzație curioasă de tot: un sentiment de mîndrie, de superioritate, de încredere în viață, ceva din pornirea unei fiare înzestrate cu mușchi puternici și cu colți ascuțiți.

Cînd mî-am descleștat degetele de pe grumazul hoțului, acesta a căzut buștean la pămînt. Am așteptat pînă ce s'aũ revărsat zorile, și am plecat să daũ de știre la sub-prefectură.

Poala cerului se rumenìa spre răsărit și pe cîmp plutiaũ primii flori înviorători ai dimineții.

Stelele pãliaũ în albastrul întunecat al cerului și crestele dealurilor se limpeziaũ din nelămuritul crepuscului.

Cocoșii din sat cucurigaă voioși și din marea de jăratec licăritor ce'necase răsăritul, soarele se ridica încet încet, maestos, înflăcărat, uriaș, curat ca'n primele începuturi ale lumii.

M'am închinat după obiceiul bătrânesc la sfântul soare care coace holdele, înflorește florile, aprinde în noi flacăra bărbăției.

Mă simțeam ușor la trup și aveam seninătatea de suflet a unui om ce a scăpat pe ai săi de o dihanie spurcată...»

Florica

In învîrtirea-î fulgerătoare tromba fură snopii de grîu, îi sdrumecă și'i aruncă 'n măruntaiele batozei. .

Din cînd în cînd scrișnește și urlă ca o fiară întăritată și atunci logofătul Iorgu se 'ncruntă la cei ce bagă la val:

— Resfirați bine snopii, măi!

Pe sub bordul răsfrînt al pălăriei, așezată cam pe sprinceană dreaptă, privirea scăpărătoare a logofătului de moșie lunecă iute ca o săgeată, amenințătoare ca un tăiș de oțel.

Și oamenii adunați la «mașină» muncesc de se spetesc, căci ochiul ager al lui Iorgu vede peste tot locul, iar cravașa ce poartă vecinic la cismă croește până dă sîngele.

Dar ochii lui stăruesc mai mult asupra uneia din deslegătoare : Florica Pahonțului. Sub cămășuța de pînză 'n patru ițe, i se ghicesc gurguiele sînilor rotunzi, iar mișcarea ne 'ncetată a trupului descoperă frumusețea formelor ei feciorești. Muncește fără preget și nu-și ridică de loc ochii din pămînt, căci simte pironită asupra ei privirea piezișă, hoțescă, ispititoare a logofătului.

Și 'n huetul batozei ce mistue muncă atîtor brațe, gîndul copilei se turbură de o amintire.

I-a răsărit într'o seară ca din pămînt, drept în fața ei :

— Da 'ncotro, Florico ?

— Ia acasă, boîerule !

— Mai stai nițel, să-ți spuî două vorbe.

— Aș... Nu, că m'așteaptă mama.

Și inima copilei se strînsese de frică, iar ochii ei priviaû în fundul drumului prăfuit de printre țarinele peste cari începuse a pluti Amurgul.

Dar logofătul o și apucase de mîna :

— Ei ! Stai nițel, că doar n'o fi foc !..

Ti ! Ce ochi de șerpoaică mai ai!.. Ce-a fost frumos nu 'mă-a scăpat ; nici tu nu-mi scapi, fetițo !

Florica tremura vargă și ochii începuseră a i se 'nroura de lacrămă, iar căpșorul minunat, înecat în plete curgătoare, i se 'nclina încet-încet pe umăr, cum se 'nclină o floare la suflarea vântului de seară...

— Dă-mi drumu', boierule !

— Las' că nu te măninc, sălbateco !

Și logofătul dă s'o sărute. S'a smuncit din mîna lui cu toată vigoarea și iuțeala unei căprioare speriate, fugind într'un suflet până 'n marginea satului.

Și de atunci amenințarea lui Iorgu îi sună mereu în urechi :

— Ce-a fost frumos nu 'mi-a scăpat ; nici tu nu-mi scapi, fetițo !

Iar cuvintele acestea îi sfredolesc inima ca un fier roșit în foc...

... Soarele rîde în răscrucile cerului...
Valuri-valuri joacă pe lanurile 'ndepărtate
răsfrîngerea razelor lui dogoritoare... Un
nor strălucitor ca zăpada coprinde un partal

de cer. Ți se pare un munte fantastic de strălucire orbitoare, ceva dintr'o apoteoză dumnezeiască...

— Svîrle, măăă !

Și snopiî curg, curg ca aurul ; iar batoza urlă și desbășcăluște în vînturile-î puternice boabele ce vor pleca mîine-poî-mîine peste nouă mări și nouă țări.

Femeile rînduite în dosul mașinei abia mijesc în viscolul de pleavă măruntă, iar palele de pae curg ca un șiroi de chihli-bar, curat ca lumina soarelui.

— Aîde, faa !

Nu-î mai tace gura logofătului Iorgu, și vocea lui bagă fiori în oase.

De trei orî s'a dat jos de pe batoză și iar s'a urcat. Îî clocotește 'n vine o dorință sălbatică și n'are astîmpăr.

De la un timp, mașinistul dă presiune și mai mare la vapor. Vijîie cureaua și merg roatele ca vîntul turbat. Nu se mai aude nici un glas de om ; chiar glasul logofătului a amuțit, căci torentul energiei uîmitoare ce se revarsă în aceste momente atrage în vârtejul lui pe toată lumea, și

logofătul s'a băgat la val. E o luptă crîncenă între puterea năprasnică a aburului și puterea atitor brațe de oameni.

Dudue pămîntul de sbuciumul batozei...

Din cînd în cînd boabe răslețe, svîrlite de șinile tobei, isbesc ca niște alice 'n obrajii coșarilor. Șuvoae curg grăunțele 'n saci... Tîrîșurile de pae se îndesesc.. Vînturătoarea hurue ca o trăsură.

... Și 'n văzduh i-atita splendoare, dar cine stă să se uite la ea ?

Mîinile apucă, aruncă, învîrtesc, țin, ridică; vinele se umflă, mușchii se împietresc, sudorile curg pe frunți, se preling pe sprîncene, scapătă 'n ochi, ajung pe buze unde li se simte sărătura, sîngele fierbe și inima bate nebună...

Intr'un tîrziu, logofătul Iorgu ese de la val și, după ce mă răsufă o leacă :

— Florico, ia du-te tu păn' la curte și adu'mi catastivul de zile.

Fata s'a coborît de pe batoză, s'a scuturat de frînturile de spice ce i se furișaseră pe supt cămașă și a pornit spre curtea boerească...

* * *

— Aî auzit, lele Smarando ?

— Ce păcatele s'auz, fa Ilinco ?

— Auzi că cică și-ar fi bătut joc logofătul Iorgu de fata Pahonțului...

— Păi cum, fa... Așa am auzit și eu... Mititica! de aia nu se mai vede ea nicăieri. I-o fi rușine să mai scoată capu'n lume.

— Vai, fa lele Smarando, ce șarpe! Mîncă-l'ar viermii aî neadormiți de logofăt spurcat !

— Să-l trăsnească sfîntul Ilie, fa fetico... ce foc pe alde bîetu' Pahonțu!..

— Ba să mai zici! Ce păcat, Doamne, pe bieții oameni!... Apoi, te las sănătoasă, lele Smarando!

— Mergi sănătoșică, Ilincuțo.

Și pân' a nu se despărți, vecinile clatină din cap, ducîndu-și cite o mîna la gură în semn de mirare și de groază.

Gurile satului macină, care cum se pricepe: «Auzi, d-ta, surată!» — «Ba să zici, cumătră!» — «Nu l'ar mai răbda ăl de sus!» — «Mititica!». Și valul vorbelor pornește 'n tot satul și vestea rea ajunge mai iute ca glonțul.

Ci 'n vremea asta, Florica Pahonțului, zăcea în pat. Chiar în ziua nenorocirii a sosit acasă, galbenă ca fiartă 'n ciară. I se tăiaseră puterile și înfrigurată:

— Mamă, dá'mi nițică apă, că mî-e rău!

A căzut apoi în pat, clănțănind din dinți.

Baba Cerchiia i-a descîntat de deochi, i-a descîntat de spaîmă și i-a dat să bea apă în care aũ sfiriit doi-trei tăciuni. Dar fata ardea și se svîrcolia și svîrlea țolul după ea; și vorbea 'ntr'aiurea: «Săriți!... Mamă!.. Logofătul, mă mănîncă logofătul!..» Și biata Catrina Pahonțu pricepu ce are fata ei pe suflet și nu știa cum s'o mai ia cu vorba: «Taci, Florico, mamă! Taci și dormi, suflețelule... că uite, ai să te faci bine și avem să mergem la tîrg...»

Dar boala se ținea scaiũ.

Numai seara o mai răcorea și atunci gîndul nenorocirii ce-o lovișe îi seca sufletul de jale. Lacrimi ferbinți îi curgeau pe obraji, innodîndu-i-se supt bărbie, și cu capu 'n pernă, copila suspina înăbușit:

— Ah! Doamne... Doamne, nenorocita de mine!

Și iar sbucnea în hohote de plins ce'i rupeau inima.

Dar de la o vreme, a dat Dumnezeu de s'a mai răcorit copila. Și lacrimi nu-i mai curgeau pe obraji, iar fața suptă de boală se liniștise ca un chip de sfântă. Ochiu duși în fundul capului, sgăurați, priviau veșnic pe fereastră și nici un oftat nu mai eșia din pieptul în care singera o inimă de fată nenorocită.

Ci numa 'ntr'o sară, copila s'a lipit sfioasă de mama ei:

— Uite, mamă, Craiū-noū !

Iar bătrîna, să mai veselească inima fetii, a început să bată din palme cum fac copii.

Uuu! Craiū-noū!
Sănătoși ne-ai găsit,
Sănătoși să ne lași!

— Mamă dragă, n'am văzut așa frumos Craiū-noū !

— Las' c'o să mai vezi, Florico !

În seninul albastru, Craiū-noū părea o frîntură de verigă subțire suflată cu argint...

— Frumoasă-i, Doamne, lumea !

Și, acoperindu'și fața cu mîinile, copila

s'a rezemat de ușorul ușei, rupîndu'și
pieptu'n hohote de plîns de 'ngropăciune...

Undele apei se fugăresc la vale, cîpciind
pe la coturi. Sălciî bătrîne își pleacă bu-
chete de ramuri ce stau de vorbă cu apele
călătoare.

Întunec...

N'o vezi până 'n malul cel-l'alt, dar o
simți cum curge liniștită, nepăsătoare. Așa-î
gîrla.

Florica vislește pe 'ntinsul ei... Cîte-un
pește se bate la adîncuri și turbură liniș-
tea nopții...

Copila s'a oprit... Puterea apei îi duce lun-
treă la vale... Visla cade din mîinile ce tre-
mură... Se ridică 'n picioare și 'și face cruce.

— Doamne, ai îndurare de o nenoro-
cită!...

Oglinda întunecoasă a apelor călătoare
se sparge cît ai clipi din ochi și apele că-
lătoresc mai departe, liniștite, nepăsătoare...

... Doar pe la coturi le mai auzi cîpciind...

O dragoste

«Nu'nțelegi că-i tot aceea
«De te razămi pe o umbră
«Său de crezi ce-a zis femeea?»
M. EMINESCU.

Femeea?!.. Îmi vine une-orî a crede că nici Dumnezeu n'a fost în stare normală cînd a pus pe Eva alături de Adam. Cine nu'și poate închipui ispita, uite-se la femeie, la orî-care femeie. Observați bine această păpușă însuflețită care trăește numai pentru și prin dantele și parfumuri. Pe stradă o vezi, îmbrăcată 'n rochie turnată pe trup, rochia ce-î pune formele 'n relief, ritmînd în acelaș timp jocul șoldurilor ca o provocare fățișă. Cînd îți vorbește, îi vezi zîmbetele-î șirete jucîndu-î în priviri, iar cînd își pleacă pleoapele 'n jos, genele lungi tremură ca niște aripioare obosite peste ochii înrouați de patemi, și

întreaga ei făptură par'că te chiamă : «Ei, ce zici, vrei? Nu vezi că mă dau ție cu totul!» Eu, unul, știu că nu voi măi crede nici-o femeie 'n viața mea. Auziți? Nici una!»

Și Ionel Vișoreanu trase pripit din țigare și, punîndu'și un picior peste cel-l'alt, începu :

«Am fost și eu odată tînăr și am avut și eu corp frumos și față plăcută femeilor și bani și minte... tot ce trebuie spre a fi fericit în dragoste.

Dar n'am avut noroc. Hotărit lucru: n'am avut noroc.

De oare-ce bietul tata — Dumnezeu să-l ierte — avea avere din belșug, eu n'am căutat să'mi fac, ca cei de seama mea, o carieră din magistratură saū armată, ci am urmat înclinațiunea mea firească. E drept că nici tata nu m'a împiedecat cîtuși de puțin în alegerea planului meu de viață.

— Ionel, tată, fă cum îți place, numai să muncești serios, să se-aleagă ceva de tine.

Un model, un model de tată, sărmanul!

După luarea bacalaureatului, am făcut

Academia de pictură din München și timp de opt ani am muncit cu sîrguință exemplară, spre a'mi forma o solidă educație artistică. La 28 de ani am avut prima expoziție. Nu voi uita cit voi trăi emoțiunea iubitului meu tată, cînd ministrul de culte de pe acele vremuri i-a strins mîna 'n fața mea :

— Domnule Viișoreanu, vă felicit din toată inima pentru talentul puternic ce ne-ați dat tuturor Romînilor.

Cînd auzi asemenea laude călduroase și cînd te chiamă Viișoreanu, om de jumătate de milion avere, cum să nu faci toate caprițile singurului tău fecior care pe deasupra mai e și pictor de talent ?

Timp de cinci ani eă nu cred să fi stat șase luni cu totul în Romînia. Călătoriam din țară 'n țară, călătoriam și munciam, munciam cu curajul pe care ți-l dă primul succes și îndirjirea ce'ți coprinde sufletul cînd vezi că din zi în zi prinzi din ce în ce mai adevărat cîte unul din feluritele, caldele și însuflețitele momente ale naturii.

Eram amoretat, amoretat de pictură, și

îngrămădiam pînze peste pînze : din Tirol, din Italia, din Anglia și mai ales din Franța, această țară miraculoasă care renaște ca pasărea Fœnix. Și dintre toate țările pe unde m'a purtat fantasia mea, ajutată de puterea bănetului, numai Franța 'mă-a rămas în suflet ca o zi caldă și senină de vară. De ce ? Poate fiind-că în această țară am băut cu patemă până 'n fund paharul iubirii ! Dar să vă spun povestea :

Plecasem din Paris într'un orășel pe malul Senei, un cuib pentru cei amorezați de liniștea și farmecul naturii, dar în acelaș timp un *rendez-vous* al turiștilor de tot soiul cari risipesc de-alungul șoselelor o parte din sbuciumul vieții moderne.

Cu lucrurile se 'ntîmplă ca și cu oamenii.

Sunt oameni pe cari 'i iubești de cum i-ai văzut, sunt locuri în cari te simți fericit de cum ai ajuns în ele.

Așa mi s'a 'ntîmplat mie 'n orășelul acela. Aveam tot ce'mă trebuia : apă, crînguri liniștite, ostroave somnoroase 'n amiază, dar fermecătoare 'n amurg, dealuri și de-o parte și de alta, șosele minunate, orbitoare

de strălucire 'n bătaia soarelui, sate ascunse prin văi și... Parisul la un cîas depărtare cu trenul. Populația foarte îndatoritoare.

Cu cită plăcere am lucrat eū acolo, n'o să mai lucrez nicăeri. Dimineața 'mī luam cele ce'mī trebuiau și tiva la gîrlă. Deslegam barca și lopătam într'un colț pe care'l descoperisem într'o zi după trei cîasuri de explorație. Era un cot al Senei și din cotul acela aveam înaintea mea casele orașului răsturnate și încremenite 'n oglinda senină a apelor, pe planul al doilea un deal pripor cu o ruină de castel medieval în vîrf.

Am stricat eū multe pînze pănă am putut prinde ceva care să'mī placă. Ţiū minte că în sara acelei zile am urcat scările hotelului fluerînd ca un student căruia i-aū venit baniū și întîlnind pe bona care mă servia, am pișcat'o de sfircul țîțelor, fără ceremonie, șoptindu-i din fuga :

— Ce drăguță ești!

Iar fata, nu prea supărată, mī-a răspuns, urmîndu'și cursa :

— Adevărat?

Zilele următoare am continuat a munci cu aceeași stăruință și dragoste, robit de frumusețea ce'mi năvălia, prin ochi, pînă în adîncul sufletului. Zilele acelea 'mî vor rămîne totdeauna 'n suflet ca niște pagini pline de lumină. Voi sunteți oameni de litere și trebuie să fi simțit și voi acea nețărmurită mulțumire, vecină cu fericirea, cînd isbutiți a 'ncadra în cite-va pagini colorate un sentiment puternic, în care să palpate o părticică din viața fie-cărui cititor. Înțelegeți dar starea în care mă găsiam eu la *Marie-sur-Seine*. Toate mi se păreau transfigurate: gesturile luaș în ochii mei proporții de scenă, vorbele aveau ceva epic în sonoritatea silabelor și lumea toată mi se părea 'nvăluită 'ntr'un farmec pe care nu l'am mai putut simți de-atunci niciodată. Atunci am înțeles eu pentru întia oară adevărul coprins în cuvintele lui Alphonse Daudet, acest delicat scriitor, cu veleități de «*marchand de bonheur*» cînd spunea că poeții și în general artiștii mai păstrează 'n ochii lor acea mi-

nunată pulbere colorată, grație căreia copiii percep lucrurile din jurul lor în culori sau nuanțe necunoscute oamenilor.

Și într'o Duminică dimineața când mă scol, un marș de fanfară 'mă-năvălit în urechi. Era un marș în care compositorul par'c'a pus zîngăniri de săbii și miros de praf de pușcă, un marș care te face să ieși pasul după tact, pe cînd închipuirea te poartă pe drumuri prăfuite pe cari curg armatele la bătălie.

Și cum servitoarea tocmai trecea prin coridor, deschid puțin ușa și o 'ntreb.

— Da ce-î?

— Ce, nu știi? Azi e sărbătoarea orașului.

Nu mi-aș plăcut niciodată petrecerile sgomotoase și dacă am ajuns să însemnez ceva, o datorez, poate, numai faptului că am trăit izolat. Ibsen a spus că cel mai tare om e cel care trăește singur și deși această cugetare pare a sta în contradicție cu dictonul: «unirea face puterea», ea exprimă totuși un adevăr de netăgăduit. Dar în ziua aceea par'că stam pe cărbuni.

Mă sculasem vesel din cale-afară și am cîntat cît mi-am făcut toaleta. De ce? Să fi fost oare supt influența atîtor suflete ce sărbătoriau în ziua aceea? Sau să fi fost o odihnă complectă a tuturor simțurilor mele, odihnă care se traducea acum prin cîntece? Cine știe?! Destul că după prînz am eșit pe malul Senei, unde se strînseră toți locuitorii orașelului. Muzica executa niște bucăți de ocașie, terasa hotelului unde locuiam era neagră de lume, bărcile încărcate de flori. După sfîrșitul concertului urma «lupta navală». Această faimoasă luptă navală nu era alt-ceva de cît o bătae de flori pe apă.

Nici azi nu știu cum de mi-a dat în gînd să iaă și eu parte la această bătae de flori. Sunt sigur însă că într'un oraș mai mare n'aș fi făcut'o și cu toate acestea într'un oraș mare nimeni nu te știe, nimeni nu te urmărește. M'am dus la hotelier și l'am pus pe foc să'mi dea flori, flori, flori multe și frumoase.

Cînd s'a dat semnalul de începerea bătăliei, eu eram în barcă și pornisem în largul apei. În jurul meu alte bărci alunecău

ușoare și din ele se 'nălțau în văzduhul luminos ciripituri de fete mari.

Flăcăii trăgeau la lopeți, bărcile se apropiau și florile sburau, colorînd cite-va clipe, țesînd între bărci curcubee mișcătoare. Și din ochi, din ochii frumoși ai atîtor tineri și atîtora tinere țîșniău săgeți de dorințe, aprinse, ca o erupțiune sufletească. Pe șinalul apei, soarele svîrlea pietre nestimate ce păreau rostogolite de unde.

Nu știu dacă apucasem a svîrli vre-o floare, cînd bag de seamă că o barcă venia întins spre mine. Intr'însa, în picioare, ca un comandant, sta o fată cu brațele pline de flori. Am lăsat din mină lopețile și mî-am pregătit și eu flori... Un chip de copilă bălae, cu ochii albaștri-albaștrii, cu părul auriu, cu fața senină și fragedă s'o tai c'un fir de păr. Un mic salut și un zîmbet foarte discret, apoi o bombardare înspăimîntătoare, o ploaie necurmată de flori cari mă isbiau în cap, în ochi, în gură, căzînd în luntre, rostogolindu-se 'n apă, amețindu-mă cu mirosul. Eu răspundeam, cînd și cînd, cu trandafiri aprinși,

uitîndu-mă în ochii ei plini de atîta lumină intensă, și prin cari treceaă fulgerătoare clipe de fericire. Valuri-valuri îmi năvăliaă în trup fiorurile atît de dulci ale unui început de dragoste. Imi intrase 'n suflet chipul copilei aceleia, atît de frumoasă, atît de originală, atît de nepăsătoare de acest dușman înverșunat care se chiamă «gura lumii».

Nu știu cît timp ne vom fi bătut, dar știu că la urma urmelor mi-am luat o pozițiune viclean-umilă, și uitîndu-mă drept în ochii ei:

— D-v. nu puteți fi decît biruitoare.

Intors acasă, am întrebat pe hotelier și am aflat că frumoasa care mă bătuse peste zi cu flori se chiamă Rose, era fîca unui mare negustor de vinuri din Rouen și că era 'ntr'al doilea an la Conservatorul din Paris.

Zilele următoare n'am mai putut lucra nimic. Mă stăpîniaă cei doi ochi albaștri, mă robise cu totul chipul Rozei și nu mă puteam concentra nici un sfert de oră. Imi vine une-orî a crede că amorul e o stare

morbidă sufletească, ai cărei germei se propagă prin ochi.

M'aș fi dat în vînt s'o văd măcar odată și imaginam fel de fel de curse spre a o întîlni. Dar de unde? Par'că intrase în pămînt. Ah! Ștregărița! Ce bine se pricepea ea să'mi frigă inima!

Rătăciam ca un smintit prin ostroavele Senei, mă tolănim pe iarba moale, mare, cu mîinile pe după cap, cu pălăria trasă pe ochi, desnădăjduit și amărît ca cel mai mizerabil cerșetor. Sunt firii cari se aruncă turbate, cu toată puterea lor de viață în vultorea acestui sentiment turburător ce maschează instinctul genesisic. Așa am fost și eu. Intr'o zi i-am scris. Nicî-un răspuns. I-am scris încă odată, hotărît că dacă nici la această scrisoare nu voi avea răspuns, să plec imediat la Paris. Așa s'a și întîmplat. Printr'o curioasă întorsătură sufletească, îmi răsărise 'n minte ideia că scrisorile mele aū putut-o supăra, și gîndul acesta îmi tăiase curagiul de a o revedea. Era un fel de ciudă și rușine, ciudă pe ea, rușine pentru mine.

Am plecat la Paris pe la mijlocul lui Septembrie, dînd hotelierului în grijă să'mi expedieze orî-ce corespondență la adresa mea în Paris. În prima zi, schimbarea de domiciliu, contrastul între viața liniștită de la țară și huetul orașului m'aŭ făcut să uit saŭ, cel puțin, să nu mă mai gîndesc așa de des la Rose Leblanc, copila frumoasă din *Marie-sur-Seine*. Dar după ce m'am dat iarăși cu viața sgomotoasă a Parisului, îmi venia să 'nebunesc, să 'nebunesc de durere. Par'că pierdusem cel mai frumos prilej de a'mi limpezi sufletul în para dragosteii dintii. Mă simțeam singur, pierdut în vârtejul Parisului, cînd la un cîas de pîrtare de mine era un suflet de copilă care se gîndia poate la mine.

Muzeele cari mă făceau altă-dată să uit de ora mesei, îmi păreau acum pustii : sufletul meŭ se închisese pentru atitea comori de frumusețe eternă spre a se robi cu totul unor ochi albaștri, întilniți într'o zi cu soare, într'o bătae de florii. Peste pînzele mele s'așternea puzderia melancoliei și atelierul nu-mi mai suridea ca mai

înainte. Altă dată, cînd deschideam ferestrele 'nalte, mă 'mbăta aerul înviorător al diminețelor albastre de toamnă și mă fermecau aleile de castani din Luxemburg ce păreau suflate cu aur. După întoarcerea din *Marie-sur-Seine* însă, toate mi se păreau lipsite de farmec. Une-orî, mă uitam stînd rezemat de pervazul ferestrei, mă uitam, fără nici un gînd hotărît, sau, mai bine, cu gîndul numai la ea. Era o roire a tuturor simțurilor mele, o roire în jurul ei.

Dar, într'o seară, cînd eram mai amărit, aud bătăi la ușă.

— Intră!

Ca o adiere de primăvară mi-a năvălit în atelier. Era ea. Cu o mișcare nervoasă a svirlit umbreluța pe masă, și proptindu-se 'n fața mea :

«E nebunească purtarea mea, încep eu, e nebunească, o știu. Dar nu mă pot, nu mă pot, nu mă pot. Nu'mi măi găsesc liniște și plîng une-orî noaptea ca o nebună. Ce mi-ai făcut?»

Și dintr'o dată isbucnește 'n hohote de plîns, acoperindu'și fața cu mîinile. Oh!

1914
1917

Fiorul de durere care m'a străbătut din tălpi în creștet în momentul acela ! I-am luat capu 'ntr'o mină, pe cînd cu cea-l'altă îi netezeam părul învălurat, cum ai mîngîia trupșorul tremurător al unei păsărele rănite.

— Nu mai plînge, Rose, nu mai plînge, cînd știi că te iubesc.

Și luîndu-și mîinile de la ochi :

— Să te cred ?

Ochi-i străluciau de lacrimi și mîinile-i ardea ca 'n para frigurilor. A venit apoi ca o apă năvălnică, îngrozitor de puternică și capul mi s'a umplut de sînge și trupul îmi ardea și brațele mele i s'au încleștat pe după mijloc. Am luat'o pe sus, am sărutat'o pe ochi, i-am ars buzele, i-am înfiorat tot trupul, trupșorul tînăr, fraged, cald, parfumat care palpita în spasmul delirant al voluptății....

Șase luni mi-a fost amantă, o amantă neprețuită, cu alintări de femee iubită, cu o gingășie neasămuită în glas, în ochi și în gesturi, aci supusă ca o cadînă, aci caprițioasă ca o curtezană,... o femee absolut stăpîină pe arta de a zăpăci un bărbat și

nică de cum o femelă ordinară care te plictisește după două săptămîni.

În acest timp venise primă-vară și plănuisem o excursiune prin pădurea Fontainebleau, în prima zi frumoasă din luna Maiu.

În dimineața fixată, m'am dus foarte de timpuriu acasă la ea, vroind s'o deștept, aruncîndu-i flori în așternut.

Din treacăt, întreb portăreasa :

— Domnișoara Leblanc ?

— Cine ?

— Domnișoara Rose Leblanc.

— Nu măi stă aci, domnule. S'a mutat de trei zile.

— Cum?... a plecat ?

— De trei zile, domnule.

— Dar nu v'a dat noua ei adresă ?

— Nu ne-a lăsat nimic.

Am rămas încremenit, aiurit, par'c'aș fi primit o lovitură strașnică 'n moalele capului. Pentru mine lumea exterioară încetase brusc de a măi exista, pierzîndu'și dintr'o dată limpezimea conturilor, sgomotelor, culorilor ei variate.

Și tocmai cînd portăreasa mi-a strigat :

«domnul dorește să-î fac vre-un comision?», am tresărit ca un copil speriat și am eșit în stradă, fără să'mi iaș ziua-bună. Acum mă gîndesc cît trebuie să fi fost de caraghios eș în momentele acelea!

Străzile Parisului se 'nsuflețiau, tramwaele se iveau și dispăreau încărcate mai numai cu lucrători la ora aceea timpurie.

Fete sprintene grăbiau spre atelierile de modă, negustoresele cu legume de tot felul se iviau la cîte-un colț de stradă, împingînd cărucioarele încărcate și vestindu'și clientele cu strigătele lor cunoscute.

Cîte-un ștregar de ucenic pășia semeț, cu mîinile 'n buzunar, cu șapca povîrnită pe-o sprinceană.

Poate că 'n închipuirea lui de copil al Parisului el se credea om în toată puterea cuvîntului.

Și viața sgomotoasă a acestui oraș neîntrecut reîncepea supt cerul splendid al unei minunate dimineți de Mai.

De-odată însă mi s'a părut c'o văd înaintea mea: acelaș trup minunat, de o desăvîrșită armonie de lini, mîngîiat de

ritmul mișcării mlădioase, aceeași rochie, aceeași pălărie prinsă ușor pe creștetul capului, plutind par'că'n revărsarea îmbielșugatului păr auriu învălurat.

Am iuțit pasul s'o ajung de pe urmă și mintea mea înfierbîntată căuta frasa de efect, care să străbată pînă 'n adîncul inimii ei de copilă frivolă, distilîndu-î tot amarul ce mi se 'ngrămădise 'n suflet de cite-va cîasuri.

Dar cînd m'am apropiat, am văzut că nu-î aceea pe care o doria sufletul meu îndurerat și atunci am simțit o așa de mare sfirșală la inimă, că era să cad pe-o bancă. Mi se 'ntuneca din cînd în cînd înaintea ochilor și trecătorii grăbiți mă amețiau și casele înalte se clătinau și păreau gata-gata să cadă pe mine.

Nu mai știu pe unde am rătăcit în ziua aceea. Tocmai seara, tirziu, m'am pomenit în fața atelierului meu, fără să știu cum.

O lună 'ncheiată am zăcut de friguri, dar ce friguri!...

Cum m'am întremat puțin, m'am mutat la Fontainebleau spre a prinde puteri și

copacii bătrinei păduri îmi înviorau încet-încet sufletul. Din cînd în cînd, îmi veniau dorințe să lucrez, dar nu mă simțeam în stare să stau, ca mai nainte, cîsurî întregi în studiarea adîncă a vre-unui colț minunat, nici nu puteam rezista emoțiunii unei puternice descărcări a sufletului meu rănit.

Într'o zi mi se aduce o scrisoare transmisă din Paris. Era de la Rose. Am plecat s'o citesc în pădure, această iubită confidentă a suferințelor mele. Splendoarea zilei îmi topia inima de dor. Am deschis tremurînd plicul. Îmi scria că avea muștrări de cuget pentru greșala ce făcuse și că se duce să se 'mmormînteze la țară, căutînd, chinuindu-se să uite trecutul cel atît de dulce.

Aș fi voit să plec, s'o caut, s'o smulg, s'o iaș cu mine. Și 'n capul meu treceau fel de fel de gînduri: poate c'a plecat așa, fără să'si dea seama, dintr'un caprițiu de copilă răsfațată și poate că acum îi pare rău și ar voi să se 'ntoarcă, dar 'i-e rușine.

Cum îmi răscoliau și'mi ardeau sufletul amintirile cîsurilor fermecate de odinioară!

M'aș fi prosternat în fața ei ca 'nainte
unei sfinte, aș fi sărutat pământul sfințit de
pantoforii ei, m'aș fi tirit pe brînci spre
a-i atinge cu buzele mele arse de dor
poalele rochiei.

— Rose ! Rose !

Glasul meu se pierdea în depărtările um-
brite, misterioase ale pădurii.

Printre frunzișul copacilor voinici, soarele
cernea pe alee pete mari de lumină aurie.
Cînd și cînd, cîte-un chiot se răsfrîngea în
ecoul sgomotos și repetat al pădurii. Pe
alocuri, cîte-un stejar uriaș intra 'n coprinsul
aleei, ca o sentinelă mîndră, fantastică, din
vremurile pierdute în întunerecul de anî.

Mergeam cufundat în adîncurile sufletului
meu sbuciumat, cînd mă pomenesc de-odată
în fața unei prveliști ce m'a oprit în loc.
Un partal de loc, mare cît o tarla de moșie,
pustiū, acoperit de stane de piatră, albe,
orbitoare de lumină supt para soarelui de
amiază.

Blocuri uriașe, în fel de fel de forme și posi-
țiū, încremeniseră rostogolite, ca svîrlite unele
peste altele de puterea năprasnică a unor

ape albe de spumă. Și, de jur împrejurul lor, pădurea fremăta supt ploaia de lumină...

O trăsură sta de-o parte, pe drumul ce dă ocol acestui colț de pustiū pietros, iar pe stanele de piatră, doi tineri înlănțuiți pe după mijloc, urcaū din piatră 'n piatră, din pisc în pisc, măi sus, spre stînca din vîrf.

În liniștea nețărmurită a coprinsului, ei erau singurele suflete ce trăiaū. M'am lungit lîngă drum pe un așternut moale de fe-regă și m'am uitat la ei. I-am văzut urcînd pînă 'n vîrf și acolo, coprinzîndu-se pe după gît, și-aū topit sufletele într'o sărutare lungă, arzătoare.

Nu voi uita cît voi trăi perechea aceea de amorezați cari încremeniseră, înlănțuiți pe după gît, pe piscul stanelor de piatră, albe, supt potopul de lumină ce cădea din cerul albastru, înnalt, senin, nemișcat...

I-am văzut apoi coborînd încet-încet, ea sprijinită de brațul lui, până la trăsura care porni spre pădure.

M'am sculat de unde eram și m'am dus măi la o parte, așa ca să-î pot vedea fără a fi zărit și, decî, fără a le turbura clipele

cerești în care 'și legănau sufletele. Trăsura venia la pas. Un noruleț de muselină vapoasă plutia pe umerii femeii, ca o desmierdare. Când aș intrat în pădure, caii aș pornit în trap furtunos. Ca niște năluci mi-aș trecut pe dinaitea ochilor.

Era ea, ea, Rose.

Un muget de fiară sălbatecă 'mi-a eșit din piept, apoi am rămas ca un om care-și gata să nebunească și, după cite-va clipe, înfigându'mi mâinele 'n păr, am căzut hotind în iarbă...

Apoi, când furtuna aceasta sufletească s'a domolit puțin, am pornit spre casă, încet, ca un soldat rănit, gata să leșine.

La trei zile după această lovitură, am plecat la Paris.

Și timpul, marele doctor al furnicarului omenesc, a 'nchis încet-încet rana ce'mi singera în inimă. Astă-zî nu mai pot suferi atîta pentru o femeie, de oare-ce mi-am făcut din muncă, din munca cinstită și stăruitoare, singurul meu punct de sprijin în viață.»

*

ERATĂ

Pag. 22. Rîndul 8. — In loc de: «*Sacré tonneaux*»
să se citească: «*Sacré tonneau*».

Pag. 27. Rîndul 16. — Inloc de: «*mî-a fermecat*»
să se citească: «*mî-aî fermecat*».

Pag. 29. Rîndul 15 și 16. — In loc de: «*reveillon*»
să se citească: «*réveillon*».

Pag. 56. Rîndul 4. — In loc de: «*Și cîți-va pași*»
să se citească: «*Și la cîți-va pași*».

Pag. 56. Rîndul 10. — În loc de: «*colț al șoselei*»
să se citească: «*cot al șoselei*».

Pag. 62. Rîndul 1. — In loc de: «*spîngii*» să se
citească: «*spîngiș*».

Pag. 62. Rîndul 15. — In loc de: «*nu țîș*» să se
citească: «*nu țî-s*».

TABLA DE MATERII

	<u>PAG.</u>
La granița	7
Prin Ardeal	9
Prin Tirol	11
În Berlin	13
Marea Nordului	15
Spre Paris	18
În Paris	20
Aniversare	24
Un Crăciun	29
În Atelier	35
În împrejurimile Parisului	44
Castelul celor doi amanți	48
Mère Laurent	55
Spre Rouen	64
Rouen	70
La Fereastră	74
Despărțire	81
Revedere	83
Pe cîmp	86
Poveste	91
În fața Opanezului	100
Fugarii	110
Louissette	113
Șargul	122
Florică	130
O dragoste	139